

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนคติของบุตรวัยรุ่น

ผู้วิจัย นางสาวสุมาลา แก้วขำ **ปริญญา** คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. วรณภา โพธิ์น้อย (2) รองศาสตราจารย์บุญเสริม

หุตะแพทย์ (3) รองศาสตราจารย์สุจิตรา หังสพฤกษ์ **ปีการศึกษา** 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ (2) ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ และ (3) เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจตามทัศนคติของบุตรวัยรุ่น โดยศึกษาบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ 5 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรได้แก่ นักเรียนอายุระหว่าง 15-18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3 ที่มีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ จำนวน 412 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.0 for Windows

การวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลว่า (1) ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน (2) ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน และ (3) บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

คำสำคัญ บทบาทของบิดา ข้าราชการตำรวจ ทัศนคติของบุตรวัยรุ่น

Thesis title: THE ROLE OF A POLICEMAN AS A FATHER OF TEENAGER CHILDREN

Researcher: Miss Sumala Keawkhum; **Degree:** Master of Home Economics (Family and Social

Development); **Thesis advisors:** (1) Dr. Wannapa Ponooy, Associate Professor; (2) Boonserm

Hutapaet; Associate Professor; (3) Suchitra Hungsapruk, Associate Professor; **Academic year:** 2003

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study teenager's attitudes towards the role of his father who is a policeman; (2) to study teenager's expectation towards the role of his father who is a policeman; (3) to compare actual and expected roles of the father who is a policeman according to his teenager's attitudes. The study focused on 5 aspects of the father's role namely: rearing practices, problem solving, earning incomes for the family, being social role model, and recreation.

This research is a survey research. Population employed in this research were 412 students aged 15-18 studying in Matayomsuksa 4-6 under the Office of Nakhonsawan Education Service Area, Zone 1-3, whose father is a policeman. 196 students were randomly selected by a simple random sampling method. Instruments used for this research were questionnaires constructed by the researcher. Data were analyzed by computer program SPSS for windows. Statistics used for data analysis were percentage, means, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows: (1) Teenager's attitudes towards the actual roles of his father who is a policeman were at the high level in all aspects; (2) The teenager's attitudes towards the expected roles of his father who is a policeman were at the high level in all aspects; (3) the teenager had higher expectation towards the expected role of his father than the actual role of his father at 0.05 statistical significance level in all aspects.

Keywords: the father's role/ policeman/ teenager's attitudes

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. วรรณภา โพธิ์น้อย ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์บุญเสริม หุตะแพทย์ และ รองศาสตราจารย์สุจิตรา หังสพฤกษ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้ อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาประเมิน ตรวจสอบ แก้ไข และ ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ และคณาจารย์ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามของนักเรียน และขอขอบคุณนักเรียนที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์แก่การศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ อาจารย์ธนกร แก้วขำ และอาจารย์สมควร แก้วขำ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ เป็นผู้ประสานงานในการจัดเก็บแบบสอบถามจากโรงเรียนต่าง ๆ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ และขอกราบระลึกถึง พระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และครู อาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้เป็นผลให้ผู้วิจัย ประสบผลสำเร็จในการศึกษาในครั้งนี้

สุมาลา แก้วขำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวังในบทบาท.....	8
วัยรุ่นและปัญหาของวัยรุ่น	16
บทบาทการเป็นบิดา	28
ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
ตอนที่ 2 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ.....	50
ตอนที่ 3 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ	56
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ	62
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการ ตำรวจ	70
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	
ก. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)	106
ข. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	108
ค. แบบสอบถาม	110
ง. ข้อมูลทั่วไปของตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์.....	121
ประวัติผู้วิจัย.....	129

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	47
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม	50
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	51
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา.....	52
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	53
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	54
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ.....	55
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดง บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม	56
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู	57
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา.....	58
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	59
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม.....	60
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม.....	62
ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	63
ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา.....	65
ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	66
ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม.....	67
ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาท ที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ.....	68
ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น ข้าราชการตำรวจ	70
ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละ ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น ข้าราชการตำรวจ.....	72
ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละบทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นประทับใจมากที่สุด.....	74
ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละบทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข.....	75

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคม มีความสำคัญต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพให้กับเยาวชน ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นเข้มแข็งของสังคม ดังนั้น หน้าที่หลักของครอบครัวจึงเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (ทวิริศม์ ธนาคม 2518 และอัจฉรา พุ่มมณีกร 2537:1-2) ในอดีตครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อยสามรุ่นอายุอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีความสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่น ระหว่าง ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดาบุตร และญาติพี่น้อง ซึ่งมักเป็นผลดีกับเด็ก เพราะเด็กได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว มีโอกาสปรับตัวและเรียนรู้จากบุคคลต่างวัยต่างความคิดที่อยู่ร่วมในครอบครัวเดียวกัน การอบรมเลี้ยงดูเด็กมักเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นลูกสาวหรือลูกชายก็ตามมักใกล้ชิดมารดามากกว่าบิดา ทำให้เด็กลอกเลียนลักษณะของบุคลิกภาพจากมารดาได้มากกว่าบิดา การที่บิดาไม่ได้ใกล้ชิดบุตรเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะเข้าใจว่าหน้าที่การเลี้ยงดูบุตรควรเป็นหน้าที่ของมารดาเท่านั้น แต่ความจริงแล้ว ทั้งบิดามารดาจะต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เพราะเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า โดยเฉพาะวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12 – 18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ จึงต้องมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมในตัวและสิ่งแวดล้อมนอก (นางพวง ลิ้มสุวรรณ ค้นคืนวันที่ 24 กันยายน 2545 จากเว็ลด์ไวด์เว็บ [http : www.social2000](http://www.social2000))

วัยรุ่นเป็นวัยที่ควรได้รับความสนใจเอาใจใส่ให้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถ้าหากละเลยแล้ว เด็กวัยรุ่นอาจก่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และหาทางออกที่ไม่เหมาะสมโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ (สุพัตรา สุภาพ 2533:17) หรือเป็นวัยที่เข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ ด้วย พัฒนาการที่ดีของวัยรุ่นต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางชีวภาพที่ดีของเด็กกับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่ดี (นางพวง ลิ้มสุวรรณ ค้นคืนวันที่ 24 กันยายน 2545 จากเว็ลด์ไวด์เว็บ [http : www.social2000](http://www.social2000)) การที่วัยรุ่นจะเติบโตเป็นพลเมืองดีและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติมากน้อยเพียงใดนั้น บิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยกันประคับประคองช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นให้ผ่านไปด้วยดี

การเลี้ยงดูบุตรที่ถูกต้องและเหมาะสมต้องเริ่มมาจากครอบครัว ซึ่งแต่เดิมนั้น

สังคมได้กำหนดให้มารดาแสดงบทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่วนบิดามีหน้าที่หารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว แต่ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้บทบาทของบิดาเปลี่ยนแปลงไปด้วย มารดาซึ่งเคยเป็นเพียงผู้ตาม หรือช่างทำหลังได้เปลี่ยนบทบาทและสถานภาพมาปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน มารดาจึงมีภาระรับผิดชอบมากขึ้นทั้งในบ้านและนอกบ้าน ทำให้ไม่อาจปฏิบัติบทบาทการเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเต็มที่ บิดาจึงต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้น โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อช่วยให้ครอบครัวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1982: 150 – 159) ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า บิดาควรมีบทบาทในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ และจากผลการวิจัยของจรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2541: 32) พบว่า บิดาร้อยละ 80.70 รับส่งลูกไปโรงเรียน ร้อยละ 66.80 ดูแลเรื่องการเรียนของลูก และร้อยละ 49.10 เป็นผู้ดูแลเลี้ยงลูกเอง

อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาทของการดูแลครอบครัวไม่ควรเน้นบทบาทของ “มารดา” ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรเพียงผู้เดียว แต่ควรเน้นที่บทบาทของผู้เป็น “บิดา” ให้เพิ่มมากขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 – 2539 จนถึงปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวด้วยการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้ชายหญิงมีความสำนึกในการเป็นบิดามารดา มีบทบาทความรับผิดชอบต่อครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูบุตร บทบาทของบิดาจึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เมื่อบุตรอยู่ในระยะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น บิดาจึงต้องมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรควบคู่ไปกับมารดา เนื่องจากบุตรวัยรุ่นถือได้ว่าเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลง ต้องการความรักความอบอุ่นและคำแนะนำที่ถูกต้องจากบิดาเช่นกัน

บิดาเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อบุตร ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับบิดา โดยมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ให้ชายและหญิงมีความสำนึกความเป็นบิดามารดา และบทบาทความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อสร้างความรัก และความอบอุ่นในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของบิดาในการรับผิดชอบต่อครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูบุตร

กรณีที่บิดาประกอบอาชีพรับราชการตำรวจอันเป็นอาชีพที่ต้องประสบปัญหาหลายอย่างดังพระบรมราโชวาทบางตอนในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2537 ความว่า

“...ผู้ที่เข้ามาเป็นตำรวจย่อมทราบดีกันทุกคนว่า งานในหน้าที่ของตำรวจนั้น เต็มไปด้วยปัญหาสารพัด ทั้งยังมีภัยอันตรายที่ต้องพาดหัวเข้าเสี่ยงอีกเป็นอันมาก ในภารกิจและสถานการณ์ที่ล่อแหลมทั้งปวงตำรวจทุกคนจึงต้อง ตั้งตัว ตั้งใจให้มั่น ด้วยความเพียรพยายาม ความกล้าหาญ อดทน เสียสละ และด้วยสติปัญญา ความรู้เท่าทันเหตุการณ์ นอกจากนั้น ยังต้องฝึกฝน ความรู้ ความคิดวินิจฉัยของตนให้กระจ่างแจ่มชัด ต้องระลึกว่า ตำรวจนั้น เป็นฝ่ายที่ตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ย่อมอยู่ในสถานะที่เหนือกว่า ผู้กระทำผิด และสามารถปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ให้สมบูรณ์ ได้ทุกสถานการณ์ ไม่มีทุจริตชนคนใดจะเอาชนะความดี และความสามารถ ของตำรวจได้...” (ประชา พรหมนอก 2540: 14)

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตำรวจทุกคนมีภารกิจอันยิ่งใหญ่ ในการดูแลรักษาความสงบสุขแก่ประชาชน ต้องมีความเสียสละและอดทนเป็นอย่างยิ่ง พร้อมทั้งจะ ปฏิบัติงานทุกเวลา อาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวตำรวจมากกว่าครอบครัวอาชีพอื่น ๆ ซึ่ง ผลกระทบนี้ยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงบุตร ซึ่งเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เป็นความหวังของ บิดามารดาว่าจะสืบทอดวงศ์ตระกูลต่อไป เป็นประชากรที่มีคุณค่าของสังคม และเป็นทรัพยากร ที่มีค่ายิ่งต่อไปในอนาคต (สมคิด บุญถนอม 2541: 15)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของวัยรุ่น ซึ่งบิดาประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ ตำรวจว่ามีทัศนคติอย่างไรต่อการแสดงบทบาทของบิดา บิดาแสดงบทบาทได้ตามที่บุตรคาดหวัง หรือไม่ และบุตรต้องการให้บิดาแสดงบทบาทต่อตนเองอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลให้กลุ่มบิดาที่เป็น ข้าราชการตำรวจได้นำไปใช้ปรับบทบาท และพฤติกรรมของตนให้เข้ากับบุตรวัยรุ่น ส่งเสริมให้ บิดามีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนให้ความรัก ความเข้าใจบุตรวัยรุ่นมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ เกิดสายสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม อันจะส่งผลดีต่อครอบครัวตำรวจ โดยเฉพาะต่อบุตร ของตำรวจที่เป็นอนาคตสำคัญของชาติสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 2.1 ศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ
- 2.2 ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ
- 2.3 เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนคติของบุตรวัยรุ่น” ได้ใช้กรอบแนวคิดของ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1982 อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล 2533: 12) ซึ่งได้แบ่งบทบาทของบิดาไว้ 5 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดู
- 3.2 ด้านการแก้ปัญหา
- 3.3 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว
- 3.4 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม
- 3.5 ด้านนันทนาการ

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน 2 ประการ คือ

- 4.1 บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับมาก
- 4.2 บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา

5. ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนคติของบุตรวัยรุ่น” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาทักษะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ และเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

5.2 ด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชายหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 – 3 กระทรวงศึกษาธิการ และมีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ

5.3 ด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาทักษะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ คือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545 – เดือนตุลาคม 2546

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้มีการนิยามศัพท์เฉพาะคำต่อไปนี้

6.1 บทบาทของบิดา หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ที่บิดาควรปฏิบัติต่อบุตรวัยรุ่น ได้แก่ บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ

6.2 บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง บทบาทของบิดาในการให้คำแนะนำบุตรรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้าและเครื่องใช้ส่วนตัว การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย การเปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกลึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร

6.3 บทบาทด้านการแก้ปัญหา หมายถึง บทบาทของบิดาในการรับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้บุตร การให้คำปรึกษาแก่บุตรเมื่อมีปัญหาหรือรู้สึกไม่สบายใจ การให้คำแนะนำเมื่อบุตรประสบปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน การตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรมเมื่อบุตร

มีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว การใช้เวลาและร่วมตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว และการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของบุตร

6.4 บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง บทบาทของบิดาในการให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง การเป็นผู้รับภาระทั้งหมดในการหาเลี้ยงครอบครัว การมีความขยัน และอดทนในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว การหารายได้พิเศษเมื่อบุตรเติบโตขึ้น การสร้างหลักประกันให้กับครอบครัว การให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว

6.5 บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม หมายถึง บทบาทของบิดาในการปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง หรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น การมีหลักศีลธรรมประจำใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้บุตรรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เหมาะสม การให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีทุกข์ ตลอดจนการแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ

6.6 บทบาทด้านนันทนาการ หมายถึง บทบาทของบิดาในการส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การอนุญาตให้บุตรมีโอกาสสังสรรค์กับเพื่อนตามความเหมาะสม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรทั้งที่บ้านและโรงเรียน การร่วมทำกิจกรรมในวันหยุดกับสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนกิจกรรมยามว่างของบุตร การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ การรักษาสมาคมภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและครอบครัว

6.7 บิดาที่เป็นตำรวจ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้มียศตำรวจตามพระราชบัญญัติยศตำรวจ พ.ศ.2480 โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานตำรวจ

6.8 บุตรวัยรุ่น หมายถึง บุตรชายหญิง ของข้าราชการตำรวจที่มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 – 3 กระทรวงศึกษาธิการ และอาศัยอยู่กับบิดามารดา

6.8 ทักษะของบุตรวัยรุ่น หมายถึง ความคิดเห็นในด้านบวกและด้านลบของบุตรวัยรุ่น ทั้งชายและหญิงที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

7.1 ได้ข้อมูลทัศนคติและความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างความเข้าใจในครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่บิดาเป็นข้าราชการตำรวจกับบุตรวัยรุ่น

7.2 สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางที่จะพัฒนาการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาของข้าราชการตำรวจได้อย่างเหมาะสม

7.3 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน หรืออบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ให้ได้รับรู้ถึงบทบาทของบิดาที่พึงปฏิบัติต่อครอบครัว ให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาที่ดี

7.4 สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดาต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวังในบทบาท
2. วัยรุ่นและปัญหาของวัยรุ่น
3. บทบาทการเป็นบิดา
4. ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวังในบทบาท

1.1 ความหมายของบทบาทและความคาดหวังในบทบาท

1.1.1 ความหมายของบทบาท

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีผู้ให้ความหมายของบทบาท ดังนี้ ภิญโญ สาร (2530: 238) ได้ให้ความหมายของ บทบาทหน้าที่ว่า หมายถึง ความมุ่งหวัง (expectation) ที่บุคคลอื่นคาดหวังว่า บุคคลในตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่ (role) มีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง (position) ที่บุคคลนั้นดำรงอยู่เสมอ

อุทัย หิรัญโต (2526: 197) ให้นิยามบทบาทไว้ว่า คือ หน้าที่หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (expected behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นกำหนด ขึ้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะ อีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2523: 15) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า คือ แบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคม ที่สังคมได้คาดหวังหรือกำหนดไว้นั่นเอง บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ พฤติกรรมจึงกลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม ซึ่งสุพัตรา สุภาพ (2528: 30) ประสาทหลักศิลา (2511: 110 – 113) และ รพีพรรณ สุวรรณฉวีโชติ (2530: 66) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาทไว้ว่า เป็นแบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้สึก ทัศนคติ คุณค่า และการกระทำที่สมาชิกในสังคมคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะของชนิดตำแหน่งที่มีอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นควรจะทำประพฤติหรือปฏิบัติ เช่น บทบาทของพ่อ คือ การทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี และรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น

เบอร์โล (Berlo, 1966: 153) ได้แบ่งบทบาทออกเป็น 3 แบบ คือ

1. บทบาทกำหนด (role prescription) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง
2. บทบาทที่กระทำจริง (role description) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น
3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (role expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอะไร

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 29 – 30) ได้อธิบายคำว่า บทบาท ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาว่า บทบาทโดยทั่วไปอาจพิจารณาความหมายได้ 2 นัย คือ

นัยแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม (social structure) บทบาทหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นการแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น

นัยที่สอง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาท หรือ การปะทะสังสรรค์ทางสังคม (social interaction) บทบาท หมายถึง ผลเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่มีอยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น (socially interaction)

ตามนัยแรก บทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลในสังคม ซึ่งถูกทำให้แตกต่างกันโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของตนที่มีต่อปทัสถาน บทบาทแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม ตามนัยหลัง บทบาทเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร หรือคาดหวังผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร ซึ่งเมื่อ

พิจารณารวมกันทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะกลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม

ดังนั้น สังคมจึงต้องมีการวางรูปแบบของบทบาทที่ควรจะเป็น (ought to role) เอาไว้ เมื่อสถานภาพเป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว (dynamic) ของสถานภาพ การใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผลนั้น คือ สถานภาพแสดงให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร การแสดงบทบาทแต่ละบทบาทจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง (ทัสนา บุญทอง 2525: 93)

อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาทจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการ คือ (Allport, 1982: 181 – 184)

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (role expectation) คือบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกลุ่มสังคม และเป็นไปตามสถานภาพที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

2. การรับรู้บทบาท (role perception) คือ การที่บุคคลรับรู้ หรือเห็นว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร การรับรู้นี้จะดีแค่ไหนขึ้นอยู่กับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยม พื้นฐานประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม

3. การยอมรับบทบาท (role acceptance) คือ การยอมรับว่าเป็นบทบาทของตนเอง และจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้พิจารณาแล้วว่า บทบาทนั้นมีความสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดของสังคม เป็นบทบาทที่คาดหวังของสังคม

4. การปฏิบัติตามบทบาท (role performance) คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว และการปฏิบัติตามบทบาทจะมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจ การรับรู้ และการยอมรับบทบาทนั้น ๆ

การแสดงบทบาทแต่ละบทบาทเป็นเรื่องสำคัญ บุคคลมิได้ยินดีที่จะแสดงบทบาททุกบทบาทเสมอไป มีหลายบทบาทที่บุคคลไม่สามารถยอมรับได้ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลเกิดความไม่เข้าใจในบทบาท ไม่พึงพอใจต่อบทบาทที่เป็นอยู่ ย่อมมีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทและทำให้เกิดความล้มเหลวในการแสดงบทบาทได้ (ทัสนา บุญทอง 2525: 93)

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ของบุคคลในสังคม โดยที่แบบแผนของพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สังคมกำหนด

1.1.2 ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวัง (expectation) ในภาษาไทยมีหลายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และนำมาใช้แทนกันได้ เช่น จุดมุ่งหมาย ความมุ่งหวัง ความต้องการ ความปรารถนา การคาดคะเน เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปีติพงศ์ ประเสริฐผล (2535: 24) สรุปความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ความคิดความรู้สึกของนักเรียนต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ในสิ่งที่ตนต้องการ โดยคาดคะเนให้เหมาะสมกับความสามารถและสภาพของตนเอง

ประภัสสร ปานศรี (2536: 13) และ ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544: 32) สรุปความคาดหวังของบุคคลว่า หมายถึง ความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลที่มีต่อตนเองต่อบุคคลอื่น และสถานการณ์รอบตัวให้มีพฤติกรรม การกระทำ หรือเหตุการณ์ในอนาคตให้เป็นไปตามความพอใจของตนเอง ซึ่งความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้สึก หรือแรงจูงใจ ประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของแต่ละบุคคลด้วย

อัจฉรา พุ่มมณีกร (2537: 15) กล่าวถึงความคาดหวังของบุคคลว่า หมายถึง การประเมินค่าบุคคลหรือตนในด้านจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก โดยใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนเองคาดหวัง หรือต่อตนเองในลักษณะที่คิดว่าถูกต้อง

เสกสิทธิ์ อินทร์พรหม (2539: 9) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง การที่บุคคลคาดว่าจะได้รับหรือประสบสิ่งเร้าที่พอใจ ความคาดหวังเกิดจากร่างกายได้รับการกระตุ้นจากแรงจูงใจ ทั้งที่เป็นแรงจูงใจในด้านร่างกาย และแรงจูงใจในด้านสังคม เมื่อร่างกายได้รับการกระตุ้นให้มีความคาดหวังมากขึ้นเท่าใด ย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในแง่ต่าง ๆ ออกมามากเท่านั้น

เกศสินี กลั่นบุศย์ (2540: 16) สรุปว่า ความคาดหวัง หมายถึง การคาดการณ์หรือคาดหวัง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล ประสบการณ์ที่ผ่านมาและการเห็นคุณค่าของการกระทำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อความพึงพอใจของบุคคล

จากความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลทั้งที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และสถานการณ์รอบตัวให้มีพฤติกรรม การกระทำหรือเหตุการณ์ในอนาคตให้เป็นไปตามความพอใจของตนเอง ซึ่งความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือแรงจูงใจ และประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของแต่ละบุคคลด้วย

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา

1.2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theory)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เน้นถึงความสำคัญของกระบวนการกระทำตนตามอย่างบิดามารดาเพศเดียวกับเด็ก โดยกล่าวว่า การที่เด็กถอดแบบบิดามารดานั้นเกิดจากสาเหตุร่วมกันระหว่างความรักความกลัว เมื่อเด็กอายุ 3 – 5 ปี ซึ่งเป็นระยะออดิปัส (Oedipal compiler) เด็กผู้ชายจะรักและต้องการมารดามาก ในขณะที่เดียวกันเขาก็รู้ว่าบิดารักและต้องการมารดามากด้วยเช่นกันทำให้เกิดความอิจฉาบิดา โดยมองว่าบิดาเป็นคู่แข่งที่สำคัญของเขา และเกิดความวิตกกังวลว่าบิดาจะไม่พอใจและทำโทษด้วยการตัดอวัยวะเพศของตนเอง เด็กผู้ชายจะตระหนักว่าเขาไม่สามารถเอาชนะบิดาได้ จึงเก็บความปรารถนาในตัวมารดาไว้ และหันมาลอกเลียนและถอดแบบให้เหมือนบิดามากที่สุดเพื่อให้บิดารักและในขณะเดียวกันก็ทำให้เขามีคุณสมบัติเหมือนบิดาที่ทำให้มารดาพอใจ ส่วนเด็กผู้หญิงเข้าใจว่ามารดาทำให้ตนเกิดมาไม่สมบูรณ์ เพราะทำให้ตนไม่มีอวัยวะเพศเหมือนเด็กผู้ชายจึงคลายความรักที่มีต่อมารดาและหันมารักบิดาแทน ด้วยความรักที่มีต่อบิดานี้ทำให้เด็กผู้หญิงพยายามที่จะพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นหญิงเพื่อให้บิดาพอใจ ด้วยการถอดแบบมารดาซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเป็นที่รักของบิดามากที่สุด

สรุปได้ว่า เด็กจะเริ่มสนใจบทบาทของตนเอง และบทบาทของบิดามารดาที่มีต่อกัน เปรียบเทียบบทบาทของตนกับบิดาและมารดา ดังนั้น บทบาทการเป็นบิดาจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของบุตรเป็นอย่างยิ่ง

1.2.2 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectency theory)

ทฤษฎีความคาดหวังหรือทฤษฎีแรงจูงใจของวรูม (Vroom, 1964 อ้างถึงใน ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล 2544: 35) ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักจิตวิทยารุ่นแรกหลายคน เช่น เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) และเอ็ดเวิร์ด ทอลแมน (Edward Tolman) ต่อมาวรูม (Vroom) ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับปรุงและเสนอเป็นทฤษฎีของตนเองเรียกว่า ทฤษฎีความคาดหวังหรือบางครั้งเรียกย่อ ๆ ว่า ทฤษฎี V.I.E. (V.I.E. Theory) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

V (Valence) หมายถึง ระดับความพึงพอใจ การให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้รับ

I (Instrumentality) หมายถึง สื่อกลาง เครื่องมือ หรือวิถีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ

E (Expectancy) หมายถึง ความคาดหวังในตัวเองของบุคคลนั้น ๆ เมื่อบุคคลมีความต้องการในหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้น บุคคลย่อมเกิดความพยายามดิ้นรนแสวงหาเพื่อสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลนั้น ๆ ความต้องการของบุคคลมี

หลายอย่างด้วยกัน อย่างน้อยที่สุดบุคคลย่อมมีความต้องการในปัจจุบันพื้นฐานของการดำรงชีวิต เช่น มีความต้องการ อาหาร ยาโรคภัย เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลก็จะมีความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อบุคคลเกิดความต้องการขึ้นมา ก็จะทำให้มีความพยายาม หรือเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำการด้วยวิธีการ หรือสื่อ หรือ เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการนั้น และเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการแล้ว บุคคลก็จะเกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้รับตามที่คาดหวังไว้ หรือเกิดความพึงพอใจในผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำที่ได้แสดงความพยายามกระทำด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งนั่นเอง ความพึงพอใจหรือความคาดหวังในสิ่งที่ตนเองได้รับ อาจเป็นไปได้ในทางบวกหรือลบก็ได้ (ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล 2544: 35)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นสิ่งกำหนดกำลังความพยายามหรือแรงจูงใจของบุคคลให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ตนเองต้องการ ถ้าบุคคลไม่มีความคาดหวังหรือความพอใจเกิดขึ้นแล้ว แรงจูงใจของบุคคลก็จะไม่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

1.3 การรับรู้ในบทบาท

การรับรู้ในบทบาท เป็นการรับรู้บทบาทของตนเอง ซึ่งจะมีมากน้อยต่างกันอันเป็นเหตุให้แต่ละคนแสดงพฤติกรรมต่างกัน กระบวนการรับรู้ของมนุษย์นั้นเกี่ยวพันกันระหว่างพฤติกรรมและอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพ เช่น บุคคลปกติเป็นคนที่เข้มแข็ง เวลารับรู้ข่าวดีหรือไม่ดี จะไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ ให้เห็น และสามารถแก้ปัญหาที่รับรู้ได้ด้วยสติและปัญญาได้ดีกว่าคนที่ มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับบุคคลเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก เพราะนอกจากเกี่ยวกับตัวบุคคลแล้ว ยังเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงการรับรู้ หรือการยอมรับในบทบาทว่า บุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานภาพ หรือสถานการณ์นั้น ๆ และผลของความรู้สึกละพฤติกรรมของบุคคล เพื่อดูว่าคนอื่น ๆ มองและคาดหวังตนเองอย่างไร ซึ่งจะทำให้เชื่อมโยงไปถึงกระบวนการปฏิสังสรรค์ และการอบรมขัดเกลาบทบาทนั้น ๆ และรู้ว่าใครควรมีบทบาทอย่างไร และความเข้าใจต่อบทบาทต่าง ๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และรับรู้ปฏิกิริยาและการตอบสนองจากบุคคลอื่นและจากสังคม อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะมีผลต่อการรับรู้และยอมรับบทบาทของบุคคล

สำหรับสิ่งที่วัยรุ่นคาดหวังในลักษณะต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ดูแลวัยรุ่นอย่างใกล้ชิดส่วนใหญ่ คือ บิดามารดา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการอบรมแนะนำสั่งสอน และสนองตอบความต้องการของวัยรุ่นมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ที่วัยรุ่นรู้จักคุ้นเคย ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่พ่อแม่ที่มีบุตรอยู่ในวัยรุ่นต้องรับรู้และเข้าใจในความต้องการของวัยรุ่น เพื่อจะทำให้การอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นเป็นไปได้อย่างชัดเจนและตรงเป้าหมาย รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างบิดามารดาและบุตรได้ (ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครศิริธรรมา 2544: 21)

โดยทั่วไป บทบาทที่พ่อแม่ได้แสดงออก ขณะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรนั้น คือ ลักษณะการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ที่พ่อแม่ได้กระทำต่อบุตร หรือปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่และบุตรนั่นเอง ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และบุตรที่มีคุณภาพเหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดูบุตรทางด้านจิตใจ เพราะจะเป็นการช่วยกระตุ้นพัฒนาการของบุตร โดยให้บุตรได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการปรับเปลี่ยนวิธีการปรับตัวทั้งสองฝ่าย (ศรีธรรม ธนะภูมิ 2535: 10 – 11) การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอย่างบ่อยครั้งและเคยชินย่อมเป็นลักษณะของพ่อแม่ที่บุตรได้รับรู้ในบทบาทที่พ่อแม่ได้กระทำต่อบุตร โดยสภาพที่เป็นจริง บทบาทการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรมีหลายลักษณะ มีทั้งบทบาทที่ดีและไม่ดี หรืออาจเป็นทั้งบทบาทที่บุตรต้องการและไม่ต้องการให้พ่อแม่ได้กระทำเช่นนั้นต่อตนเองก็ได้ ซึ่งลักษณะบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ มีการศึกษาและกล่าวถึงไว้มากมาย ส่วนใหญ่เป็นบทบาทที่สังคมได้คาดหวังไว้ว่า พ่อแม่ที่ดีควรจะแสดงบทบาทเช่นไรต่อบุตร หรือพ่อแม่ที่ดีควรมีคุณลักษณะเช่นไร เป็นต้น

1.4 ความสัมพันธ์ของบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง

บทบาท เป็นคำที่ต้องใช้คู่กับ สถานภาพ ซึ่งหมายถึงตำแหน่งหรือฐานะที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ สถานภาพทางสังคมก็เป็นตำแหน่งทางสังคมของบุคคลนั้น เป็นต้นว่า สถานภาพในฐานะเป็นบุตร บิดา มารดา หรือในงานการอาชีพ เช่น ครู แพทย์ วิศวกร เป็นต้น ซึ่งสถานภาพของสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีบทบาทของมันโดยเฉพาะ และบุคคลนั้นจะต้องแสดงไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ และ เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543: 15) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในสังคมมนุษย์ มนุษย์จะดำรงชีวิตในสังคมได้ดี แต่ถ้าแสดงไม่ได้หรืออยากแสดงตามใจตนเองนั้น สังคมก็จะไม่ยอมรับผู้นั้น บทบาทของมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ มนุษย์เราต้องเรียนรู้ว่าเรามีบทบาทอย่างไร แสดงอย่างไรจึงจะถูกต้อง นับตั้งแต่เรารู้จักตัวตนของเรา บทบาทต่าง ๆ ของบุคคลทางสังคมจึงเกิดขึ้นได้เพราะสังคมร่วมกันกำหนด อาศัยความต้องการและการยอมรับร่วมกันในหมู่ที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ ความหมายและขอบเขตของบทบาทอาจแปรเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา ตามความปรารถนาพอใจของผู้ร่วมใช้ โดยที่สังคมจะกำหนด

ความหมายและขอบเขตของบทบาทไว้อย่างสมบูรณ์เป็นขั้นอุดมคติ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานวัดการแสดงจริง ๆ ของบุคคลว่าเข้าถึงบทบาทที่กำหนดไว้หรือไม่ (พทยา สายหู 2529: 56 – 58)

เมื่อได้มีการกำหนดบทบาทตามอุดมคติแล้ว การเรียนรู้บทบาทนั้นเป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) คือ การอบรมสั่งสอนกันต่อ ๆ มาภายในสังคมนั้น ตัวอย่างเช่น บทบาทเกี่ยวกับครอบครัว การเป็นบิดามารดา เด็กได้เรียนรู้จากพ่อแม่และคนอื่น ๆ การเรียนรู้บทบาทเพื่อจะประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง มีความรู้สึก และมองโลกในแง่บวก เช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคม หากเด็กทำตนเบี่ยงเบนไปจากกลุ่ม จะทำให้เด็กรู้สึกไม่สบายใจ ความไม่สบายใจดังกล่าว จะเป็นตัวผลักดันให้เด็กพยายามทำตามตามที่สังคมคาดหวัง (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ 2528: 43) บทบาทของบุคคลจึงมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพอุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ การอบรม มูลเหตุจูงใจ ความพอใจ รวมทั้งสภาพทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจของบุคคลนั้น บทบาทจริง ๆ ที่ใช้กันในชีวิตประจำวันของสังคมไม่ว่าเรื่องใด จึงเป็นการผสมระหว่างบทบาทในอุดมคติกับบทบาทที่คนพอใจปฏิบัติได้จริงมากกว่า

สำหรับบทบาทที่เป็นจริง เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น เช่น บทบาทของการเป็นบิดามารดา เป็นต้น ส่วนบทบาทที่คาดหวัง คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอะไร เช่น บิดามารดา มีหน้าที่หรือความคาดหวังที่สังคมกำหนดว่าจะต้องอบรมเลี้ยงดูบุตร (เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล 2543: 13) หรือ บทบาทของบิดาซึ่งบุตรคาดหวังว่าบิดาจะต้องเป็นแบบอย่างของตนในการนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ (พัชนี วรกวิน 2522: 34)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บทบาทที่เป็นจริงมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวัง คือ เมื่อเราคาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงเป็นไปตามที่เราคาดหวังไว้เราก็พอใจ และมีปฏิกิริยาในทางที่ดีต่อเขา แต่ถ้าเขาไม่ได้ปฏิบัติบทบาทที่เป็นจริงตามบทบาทที่เราคาดหวังไว้ เราก็จะผิดหวัง ไม่พอใจ แปลกใจ และมีปฏิกิริยาในทางไม่ดี ซึ่งจะเป็นผลกระทบกระเทือนกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นได้ ในทางกลับกันถ้าตนเองคือผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่ง คนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะคาดหวังบทบาทบางอย่างจากผู้นั้นได้เช่นกัน และเมื่อทราบว่สิ่งที่ตนปฏิบัติไปนั้นสอดคล้องกับการคาดหวังของบุคคลดังกล่าว ตนก็จะสบายใจและจะมีพฤติกรรมเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้าทราบว่าบทบาทที่ตนได้ปฏิบัติหรือแสดงออกไปนั้นไม่ตรงกับที่ผู้อื่น ได้คาดหวังไว้จะทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวัง ไม่พอใจ และไม่สบายใจ จึงต้องพยายามปรับบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับการคาดหวังนั้น

2. วัยรุ่นและปัญหาของวัยรุ่น

วัยรุ่น (adolescence) มีรากศัพท์เดิมมาจากคำว่า adolescere ในภาษาละติน ซึ่งแปลว่า เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ เช่น อารมณ์หวั่นไหวง่าย เพื่อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง มักมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ 2533: 17)

2.1 ความหมายของวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมมีผู้ให้ความหมายของวัยรุ่น ดังนี้

ฮอรัร็อก (Horrocks, 1951: 60) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะเป็นปัจเจกชน (individual) ผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัยเด็กกับการพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ เป็นเวลาที่จะหาประสบการณ์ และการแสดงออกของตัวเองอย่างบุคคลหนึ่ง

องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นผู้มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) มีพัฒนาการทางด้านร่างกายโดยมีวุฒิภาวะทางเพศ 2) มีพัฒนาการทางด้านจิตใจโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ และ 3) มีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางด้านเศรษฐกิจจากการที่ต้องพึ่งพาครอบครัวมาเป็นบุคคลที่สามารถประกอบอาชีพหารายได้ด้วยตนเอง (โกสุม เศรษฐาวงศ์ 2532: 16)

ประสาร ทิพย์ธารา (2521: 1 – 2) ได้สรุปว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดเห็นและความสนใจ เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหา เพราะเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง เป็นวัยแห่งความยุ่งยาก สับสน ต้องปรับตัวมาก และยังเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ ต้องการพึ่งตนเอง วัยนี้จึงเป็นวัยที่มีพฤติกรรมแปลก ๆ

สุชา จันทน์เอม (2529: 2 – 3) กล่าวถึงวัยรุ่นว่า คือ วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาวัยผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นที่ชัดเจนแน่นอนว่าเริ่มวัยเมื่อใด และสิ้นสุดวัยเมื่อใด แต่จะกำหนดเอาความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ และถ้าจะกำหนดลงไปว่าเริ่มเมื่อใดก็ถือเอาตอนที่เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน ส่วนเด็กชายถือเอาตอนที่มือสุจิ และทั้งสองเพศจะสิ้นสุดวัยรุ่นเมื่ออายุครบ 21 ปี

โกสุม เศรษฐาวงศ์ (2532: 16) สรุปว่าวัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีการเปลี่ยนแปลง จากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ โดยมีการเจริญเติบโตไปสู่ความมีวุฒิภาวะทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งยึดเอาความพร้อมและวุฒิภาวะทางเพศเป็นจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดเมื่อมีความพร้อมและวุฒิภาวะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลัง มีความต้องการที่จะเป็นอิสระ อยากลอง และมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย

ประมวญ ดิศจินสัน (2520: 6) แบ่งระยะวัยรุ่นเป็น 2 ระยะ คือ
ระยะแรก อายุประมาณ 12 – 14 ปี ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและบุคลิกภาพอย่างรวดเร็วตลอดเวลาแห่งชีวิตวัยรุ่น แต่ก็มีความคล้ายคลึงไปทางวัยเด็กมากกว่าวัยผู้ใหญ่

ระยะหลัง ตั้งแต่อายุ 14 ปีขึ้นไป สู่ความเจริญเต็มที่อายุประมาณ 22 – 25 ปี ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ใหญ่มากกว่า

สุชา จันทน์เอม (2529: 142) แบ่งระยะวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) อายุ 13 – 15 ปี ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย สำหรับเพศหญิงสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของร่างกายเต็มก็คือ การมีประจำเดือน ส่วนเพศชายจะสังเกตได้จากการหลั่งน้ำอสุจิครั้งแรก

2. วัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) อายุ 15 – 18 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิด ลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ในด้านร่างกายนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมาก และสิ้นสุดเมื่อถึงวุฒิภาวะของวัยรุ่น ในด้านจิตใจนั้นส่วนใหญ่เป็นผลพลอยได้มาจากความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

3. วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescence) อายุ 18 – 21 ปี ในระยะนี้พัฒนาการของวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์ ซึ่งมักมีพัฒนาการทางด้านจิตใจมากกว่าทางร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่เกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นดังกล่าว ไม่ได้เป็นกฎตายตัวเสมอไป ทั้งนี้เพราะภาวะการเป็นหนุ่มสาวอาจขึ้นอยู่กับสภาพของดินฟ้าอากาศ แบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม สำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่เด็กมีวุฒิภาวะช้านั้น ได้กำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ตั้งแต่ 13 – 25 ปี (วิทยา นาควิษระ 2544: 195)

2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบแผนสืบเนื่องกันไป ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ ทำให้มนุษย์มีลักษณะใหม่ ๆ เกิดขึ้น (สุชา จันทน์เอม 2529: 161) อีกทั้งมนุษย์มีพัฒนาการในอัตราที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน (เอื้ออารี แจ่มผล 2538: 8)

พัฒนาการของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2530: 102) และสมชาย ธีญธนกุล (2544: 168 – 170) กล่าวถึง พัฒนาการด้านร่างกายของวัยรุ่นว่า ในระยะนี้พัฒนาการด้านร่างกายนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะเด็กมาเป็นผู้ใหญ่ เรียกว่า วัยรุ่นหนุ่มรุ่นสาว ซึ่งลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปมีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วน โครงร่างของร่างกายจากเด็กมาเป็นผู้ใหญ่ มีขนขึ้นตามร่างกาย เช่น บริเวณรักแร้ ริมฝีปาก และอวัยวะเพศ โดยเฉพาะเด็กชายจะเริ่มมีหนวดเครา น้ำเสียงจะแตกและห้าวขึ้น รวมทั้งมีการหลั่งอสุจิซึ่งแสดงว่ามีวุฒิภาวะทางเพศแล้ว สำหรับเด็กหญิง หน้าอก สะโพกขยายใหญ่ขึ้น เอวคอด และเริ่มมีประจำเดือน เมื่ออายุประมาณ 11–12 ปี

ด้านส่วนสูงและน้ำหนัก เนื่องจากเด็กหญิงเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย เด็กหญิงจะมีส่วนสูงมากกว่าเด็กชายในระยะวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง แต่เมื่อเลยวัยรุ่นตอนกลางไปแล้ว เด็กชายจะมีส่วนสูงและน้ำหนักมากกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย และจะรักษาระดับสูงกว่านี้ไว้ โดยเด็กหญิงจะหยุดสูงก่อนเด็กชาย อย่างไรก็ตามความแตกต่างในเรื่องส่วนสูงและน้ำหนักเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น อิทธิพลของพันธุกรรม ฮอร์โมน และอาหารการกิน เป็นต้น

ด้านกล้ามเนื้อ เมื่อถึงวัยรุ่นพัฒนาการทางกล้ามเนื้อเป็นไปอย่างรวดเร็ว กล้ามเนื้อจะเจริญทางด้านส่วนหนา และส่วนยาว จึงทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง

ต่อมไร้ท่อ มีหน้าที่ ผลิตฮอร์โมนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาร่างกายของเด็ก ต่อมเหล่านี้อยู่ตามส่วนต่างของร่างกาย ดังนี้

ต่อมไทรอยด์ (The Thyroid Gland) เป็นต่อมเล็ก มีคู่หนึ่งบนส่วนคอ มีหน้าที่พิเศษในการเก็บธาตุไอโอดีนเอามาสร้างฮอร์โมนที่มีชื่อว่า ไทรอกซิน (Thyroxin) ฮอร์โมนนี้มีอิทธิพลต่อการเผาผลาญอาหารในร่างกาย ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกายด้วย ถ้าต่อมนี้ผลิตฮอร์โมนมากเกินไปจะทำให้ผู้นั้นมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ อยู่นิ่งไม่ได้ แต่ถ้าผลิตฮอร์โมนน้อยไป จะทำให้บุคคลนั้นเป็นคนที่เชื่องช้า ไม่ว่องไว เด็กจะเตี้ยและระมัดระวัง

ต่อมพาราไทรอยด์ (The Parathyroid Gland) เป็นต่อมเล็ก ๆ 4 ต่อม อยู่ด้านหลังของต่อมไทรอยด์ เป็นต่อมที่ควบคุมเกี่ยวกับการเผาผลาญอาหารซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตของกระดูก

ต่อมพิทูอิทารี (The Pituitary Gland) เป็นต่อมเล็ก ๆ อยู่ใต้สมอง ต่อมนี้อำนาจน้อยไป จะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนแคระ ร่างกายไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ถ้าต่อมนี้อำนาจมากไป จะทำให้บุคคลนั้นมีร่างกายใหญ่โต

ต่อมแอดรีนัล (The Adrenal Gland) ต่อมนี้อยู่เหนือไตแต่ละข้าง จะผลิตฮอร์โมนที่เรียกว่า แอดรีนาลิน (Adrenalin) ออกมาจำนวนมาก มีผลทำให้หัวใจเต้นแรงและเร็ว มีความดันโลหิตสูงขึ้น

ต่อมเพศ (The Sex Glands or Gonad) หลังจากเด็กเข้าสู่วัยรุ่น อวัยวะเพศชายและหญิงเริ่มผลิตเซลล์สืบพันธุ์ นั่นคือ อวัยวะเพศชายจะผลิตตัวอสุจิ และอวัยวะเพศหญิงจะผลิตไข่ นอกจากนี้ ต่อมเพศยังผลิตฮอร์โมนที่ทำให้เกิดพัฒนาการของลักษณะที่แสดงเพศหญิงและชายอีกด้วย

ต่อมไทมัสและต่อมไพเนล (The Thymus and Pineal Gland) ต่อมไทมัสตั้งอยู่เหนือหัวใจ ส่วนต่อมไพเนลตั้งอยู่ใกล้กับมันสมอง ต่อมทั้งสองนี้จะทำหน้าที่สร้างอวัยวะเพศให้ถึงขั้นวุฒิภาวะในระหว่างวัยเด็ก

สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายหลายอย่าง เช่น ขนาดรูปร่างขยายขึ้น เป็นวัยที่ความเติบโตทางส่วนสูงเป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด ต่อมไร้ท่อต่าง ๆ จะเริ่มผลิตฮอร์โมน เพื่อกระตุ้นให้อวัยวะบางส่วนของร่างกายทำงานได้สมบูรณ์ ในวัยรุ่นจะมีลักษณะเพศขั้นที่สองเกิดขึ้น เช่น วัยรุ่นหญิงจะมีหน้าอก แขนขากลมกลึง สะโพกผาย มีขนที่อวัยวะเพศ ฯลฯ วัยรุ่นชายรูปร่างขยายใหญ่ขึ้น กล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้น แข็งแรง มีหนวดเครา มีขนที่หน้าแข้งและที่อวัยวะเพศ เสียงแตกห้าว ฯลฯ

เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการปรับตัว ซึ่งสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการปรับตัวของวัยรุ่น ได้แก่ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การพักผ่อน และความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของตน สิ่งเหล่านี้บิดามารดา ครูอาจารย์ควรสนใจและดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือ เพื่อให้พัฒนาการของวัยรุ่นเป็นไปด้วยดี

2.2.2 พัฒนาการทางอารมณ์

อารมณ์ของวัยรุ่นมักเป็นผลสืบเนื่องมาจากระยะก่อนวัยรุ่น ในบางครั้งอาจจะเพิ่มความรุนแรงได้ วัยนี้เป็นวัยที่ได้ชื่อว่าวัย “พายุบุแคม” หมายถึง มีความรู้สึกรุนแรง ความรู้สึกเปิดเผยและตรงเกินไป เด็กอาจรู้สึกว่าคุณมีความสุขและเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ในบางครั้งก็รู้สึกหดหู่ มีความสงสัยอยู่ตลอดเวลา ความชอบและไม่ชอบของเด็กวัยนี้รุนแรงมาก ไม่ค่อยจะยอมใครง่าย ๆ บางครั้งอาจจะเป็นคนโอบอ้อมอารี และบางครั้งอาจจะเป็นคนเห็นแก่ตัวแบบเด็ก สุชา จันทน์เอม (2536: 148) ได้แบ่งอารมณ์ของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

อารมณ์โกรธ วัยรุ่นสามารถแสดงออกได้หลายอย่าง เช่น มือสั่น หน้าแดง หายใจถี่ ขาดความยับยั้งคิด ทำร้ายผู้อื่น ทำลายข้าวของ ร้องไห้ส่งเสียงดัง หรือเก็บตัวอยู่เงียบ ๆ คนเดียว ไม่ยอมพูดจากับใคร ส่วนใหญ่ความโกรธเกิดจากการที่วัยรุ่นถูกขัดขวางมิให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ ความรุนแรงของความโกรธขึ้นอยู่กับความคับข้องใจที่เกิดขึ้น ถ้าได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรง หรือสิ่งที่ต้องการนั้นมีความหมายต่อตัวของวัยรุ่นมาก อารมณ์โกรธจะรุนแรงมาก และมีระยะเวลาตามไปด้วย

อารมณ์กลัว เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลรู้สึกว่าตนเองขาดความมั่นคง ปลอดภัย ความกลัวที่สำคัญของวัยรุ่น ได้แก่ ความกลัวเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความไม่ได้สัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และความกลัวเกี่ยวกับสังคม เช่น กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ กลัวไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม กลัวในเรื่องเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ ความกลัวเหล่านี้ของวัยรุ่นจะทำให้เกิดความรู้สึกระมัดระวังพฤติกรรม จนบางครั้งไม่เป็นตัวของตนเอง ขี้อาย ประหม่า ซึ่งอาจทำให้เสียบุคลิกภาพได้

ความวิตกกังวล วัยรุ่นมักจะมี ความวิตกกังวล อันเนื่องมาจากความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยเก็บเอาเรื่องเหล่านั้นมาเป็นกังวลใจ เป็นการคาดเดาเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไปในทางที่ไม่ดี ทำให้ไม่สบายใจจนกว่าเหตุการณ์จะผ่านพ้นไป เช่น กังวลเกี่ยวกับการสอบ กลัวจะทำข้อสอบไม่ได้ ทำให้เกิดความกังวลใจจนกว่าการสอบจะผ่านไป นอกจากนี้วัยรุ่นมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตนเอง เรื่องเกี่ยวกับบุคคลภายในครอบครัว และเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นมีความรู้สึกไวต่อเจตคติ (attitude) ที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง จนอาจรู้สึกวิตกกังวล และไม่สบายใจ เมื่อถูกวิจารณ์หรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น

ความรัก ความรักของเด็กเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น สามารถแยกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) ความรักตนเอง ได้แก่ ความรักและการดูแลเอาใจใส่สภาพความเป็นไปของร่างกายตนเอง เช่น ทรวดทรง ความสวยงามของใบหน้า การเลือกเครื่องแต่งกาย ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นจะสนใจเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา และบุคลิกภาพของตนเองเป็นอย่างมาก จึงระมัดระวังและพยายามเสริมบุคลิกภาพของตนเองให้ดีขึ้นเสมอ

2) รักเพื่อน กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กวัยรุ่น ซึ่งปกติวัยรุ่นจะให้ความรักและความสนิทสนมกับเพื่อนเพศเดียวกัน หรือที่มีลักษณะนิสัยใจคอ และรสนิยมเดียวกันเป็นกลุ่มของตน จะมีเพื่อนสนิทเพื่อปรึกษาหารือในปัญหาต่าง ๆ

3) ความรักที่เกิดทวนบุชาเป็นพิเศษ วัยรุ่นจะรักคนที่มีความเก่ง ความสามารถพิเศษในทางใดทางหนึ่ง เป็นวีรบุรุษในสายตาของตน และจะเกิดทวนบุชาโดยยึดถือเป็นแบบอย่างแนวทางที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตน

4) ความรักในเพศตรงข้าม วัยรุ่นมักมีปัญหาเรื่องเพศตรงข้ามเข้ามาครอบงวนภายในจิตใจเสมอ วัยรุ่นปรารถนาจะเป็นที่กล่าวขวัญในทางที่ดีของบรรดาเพื่อน เพศตรงข้าม และความรักของวัยรุ่นต่อเพื่อนต่างเพศมักเป็นไปอย่างรุนแรง หลงใหล ทุ่มเท ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อชีวิตและอนาคตของวัยรุ่นได้มาก เช่น เด็กชายที่แสดงความรุนแรงทางอารมณ์ออกมาเมื่อพลาดพลั้งจากความรัก หรือเด็กหญิงที่ปล่อยตัวปล่อยใจอาจมีผลเสียต่ออนาคต หรือการหมกมุ่นในเรื่องความรักต่อเพื่อนต่างเพศ ทำให้มีผลเสียต่อการเรียนได้

5) ความอิจฉาริษยา สาเหตุของความอิจฉาริษยาในวัยรุ่น ได้แก่ การแย่งความรัก ความสนใจภายในครอบครัว เช่น พ่อแม่ที่ดูแลเอาใจใส่ให้ความสนใจกับลูกคนเล็กที่อาจทำให้เกิดการอิจฉาริษยาน้อง เพราะคิดว่าพ่อแม่หมดความสนใจในตนเอง สาเหตุของความอิจฉาริษยาอีกอย่างหนึ่งที่มีมากขึ้นกับวัยรุ่น คือ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ เช่น เด็กหญิงอาจเกิดความอิจฉาริษยาขึ้น เมื่อพบว่าเพื่อนชายของตนไปพูดคุยกับหญิงอื่น หรือเด็กชายอาจเกิดความอิจฉาเพื่อนได้ในกรณีเดียวกัน อารมณ์อิจฉาริษยานี้อาจแสดงออกมาในรูปของความโกรธอย่างรุนแรงและไม่มีเหตุผล โดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งบางครั้งไม่สามารถยับยั้งอารมณ์ อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท อารมณ์อิจฉาริษยานี้เป็นอารมณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความสุข ดังนั้น ครอบครัวและโรงเรียนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดีและเหมาะสม เพื่อป้องกันและฝึกฝนเด็กมิให้เกิดอารมณ์อิจฉาริษยา

6) ความอยากรู้อยากเห็น วัยรุ่นมักจะเกิดความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรืออยากรู้อยากเห็นสิ่งที่ปกปิดซ่อนเร้น เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับเพศตรงข้าม เป็นต้น

สรุปได้ว่า อารมณ์ของวัยรุ่นจะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญเติบโตของร่างกาย จึงเกิดความจำเป็นในการปรับตัว ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน รู้สึกไม่แน่ใจ และเกิดอารมณ์แปรปรวนแปรได้ง่าย อารมณ์ที่มักพบในวัยรุ่น ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว ความวิตกกังวล และความรัก

2.2.3 พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่ง โดยปกติวัยรุ่นไม่ชอบรวมกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัวเหมือนวัยเด็กที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และความคิด ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย เช่น เดียวกัน วัยรุ่นต้องการอิสระ เป็นของตัวเอง ชอบอยู่ตามลำพัง จึงต้องการมีห้องส่วนตัวเป็นสัดส่วน มีของใช้ส่วนตัว สังคมของเด็กวัยรุ่นกว้างขวางขึ้นทั้ง 2 เพศ มีเหตุผลในการคบเพื่อน เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543: 34) และประสาร ทิพย์ธารา (2521: 134) กล่าวว่า การรวมกลุ่มของวัยรุ่นชายใหญ่กว่าวัยรุ่นหญิง มีความสนใจกีฬามาก โดยเฉพาะวัยรุ่นชาย ส่วนวัยรุ่นหญิงจะสนใจด้านศิลปะ ดนตรี ฟ้อนรำ และการแต่งกาย การที่วัยรุ่นได้ทำกิจกรรมร่วมกันจะเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ทางสังคมในอนาคต (วิทยา นาควัชระ 2544: 203) อีกทั้งจะช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้รับและผู้ให้ระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน นับเป็นระยะสำคัญของการแสดงวุฒิภาวะทางสังคมของวัยรุ่น

ลักษณะการเติบโตทางสังคมอีกประการหนึ่งของวัยรุ่น ได้แก่ การรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ตัวเองถูกใจ มีความสนใจ และมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับตัวเอง มิใช่เพียงต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มเหมือนที่ผ่านมาแล้วเท่านั้น เมื่อเติบโตมาถึงขั้นนี้ แสดงว่าวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงทำหรือแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมือนคนอื่น ๆ เพื่อต้องการจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และอิทธิพลของหมู่คณะจะเริ่มลดน้อยลง

วิทยา นาควัชระ (2544: 203 – 204) สรุปพฤติกรรมทางสังคมในวัยรุ่น ดังนี้

- 1) การสมาคมกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ
- 2) การเที่ยวเตร่เพื่อหาความรู้ความบันเทิงใจ เด็กวัยรุ่นชอบเที่ยวกันเป็นหมู่คณะ
- 3) การแต่งกายต้องเป็นไปตามสมัยนิยม ต้องการให้เหมือนเพื่อน ๆ เพื่อ

คาดหวังการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

4) การแสวงหาเอกลักษณ์ของการเป็นคนเก่ง การเป็นวีรบุรุษ เด็กวัยรุ่นจะยอมรับและนับถือคนในแนวคิดของเขา จะเลียนแบบคนที่ตนเองชื่นชม

2.2.4 พัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งการปรับตัวนี้ มีมาตั้งแต่แรกเกิดและจะพัฒนาต่อเนื่องจนถึงวัยรุ่นใหญ่ ในระยะที่เป็นวัยรุ่น เป็นระยะที่เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมได้ดีขึ้น มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ปัญหา พัฒนาการทางด้านความคิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถตีความหมายและทดสอบข้อพิสูจน์ได้

พัฒนาทางสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นกว้างขวางขึ้น เพราะเด็กชอบทำและเรียนรู้จากวิธีการลองผิดลองถูก (วิทยา นาควัชระ 2544: 205) การเรียนรู้วิธีนี้เป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กได้ลงมือทำเอง ได้พบปัญหา และได้คิดหาวิธีแก้ไขปัญหารื้อยไป จนกว่าจะได้ผลที่พอใจ การให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือทำด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กเติบโตมั่นคงได้มาก โดยเฉพาะเด็กที่ยังไม่พร้อมจะรับคำแนะนำจากผู้อื่นในขณะนั้น

ฮอร์ร็อก (Horrocks, 1947) ได้สรุปลักษณะทางสติปัญญาของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
2. วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือไม่ก็ตาม เขาจะเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อม จากการสังเกตพฤติกรรมของเพื่อน ครู บิดา มารดา และบุคคลอื่นในสังคม
3. วัยรุ่นเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ได้ดี เช่น การใช้เครื่องมือ สิ่งประดิษฐ์ การใช้ภาษา ตลอดจนการทดลองต่าง ๆ เป็นต้น
4. วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการสร้างเจตคติที่ดีงาม เช่น เจตคติเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคม พหุนิยมทางประชาธิปไตย เป็นต้น
5. วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการคิดหาเหตุผล การศึกษาในโรงเรียนและการอบรม จะช่วยให้การคิดและการใช้เหตุผลของวัยรุ่นดีขึ้น

6. วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระทั้งการใช้เงินและอื่น ๆ อยากเป็นของตัวเอง

7. วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความสำเร็จในอนาคต เริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ พ่อแม่และครูควรให้ความรู้ในเรื่องอาชีพ ให้เด็กเข้าใจถึงคุณสมบัติที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ เพื่อให้เขาเตรียมตัวและเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสรุปได้ว่า พัฒนาการของวัยรุ่นมี 4 ด้าน คือ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย วัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่แบ่งแยกลักษณะเด่นของความเป็นเพศหญิงและเพศชาย เช่น เพศหญิงมีหน้าอก ตะโพกผาย มีประจำเดือน และมีวุฒิภาวะทางเพศเจริญเต็มที่ ส่วนเพศชาย มีรูปร่างขยายใหญ่ขึ้น มีกล้ามเนื้อ เสียงแตกห้าว มือสุจิ และมีวุฒิภาวะทางเพศเจริญเต็มที่ ทั้งหญิงและชายสามารถมีบุตรได้

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ วัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีอารมณ์รุนแรง แสดงความรู้สึกเปิดเผย มีความเชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์ของวัยรุ่น มีดังนี้

- ก้าวร้าว เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกลียคชัง
- เก็บกด เช่น ความกลัว วิดกกังวล เศร้าใจ หดหู่ เสียใจ
- สนุก เช่น ความรัก ชอบ สุขสบาย พอใจ ตื่นเต้น

3. พัฒนาการด้านสังคม คือ รู้จักคบเพื่อนที่ถูกต้อง ทั้งเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ เด็กวัยรุ่นชอบเที่ยวกันเป็นหมู่คณะ และการเลียนแบบจากบุคคลที่ชื่นชอบ

4. พัฒนาการทางสติปัญญา คือ ความกระตือรือร้น มีความสนใจผู้อื่น ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่น และของกลุ่มดีขึ้น เริ่มรู้จักการพึ่งตนเอง สามารถปรับตัวให้ดีขึ้น และสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งที่ดีและไม่ดีได้

2.3 ความต้องการของวัยรุ่น

วัยรุ่นมีความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งนอกจากมีความต้องการได้รับการตอบสนองตามความต้องการทางร่างกายเช่นเดียวกับวัยอื่น ๆ แล้ว วัยรุ่นยังมีความต้องการความรัก ความเป็นอิสระ และการยอมรับของผู้อื่น เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2533: 44 – 46) ได้สรุปความต้องการของวัยรุ่นไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องการความรัก คือ ต้องการความรักจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ
2. ต้องการความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งจะออกมาในรูปของกิจกรรม กีฬา หรือการบันเทิง
3. ต้องการความเป็นอิสระ
4. ต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง
5. ต้องการการรวมกลุ่ม
6. ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่
7. ต้องการแบบอย่างที่ดี
8. ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง
9. ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ
10. ต้องการมีอนาคต ต้องการความสำเร็จ

วิทยา นาควัชระ (2544: 209 – 211) กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นว่า ขึ้นอยู่กับค่านิยม (value) ที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือ ค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย ในวัยรุ่นจะมีความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเพิ่มเติมจากวัยเด็กหลายอย่าง ซึ่งเป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์ของเด็ก ความต้องการที่สำคัญ เช่น

1. ต้องการความรัก เด็กวัยรุ่นต้องการความรักจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น จากพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง จากครู จากเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ
2. ต้องการอยากรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ เด็กวัยรุ่นจะมีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่ต้องการความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถูกต้อง ถ้าถูกกีดกัน จะแสดงออกทางอ้อมโดยการปิดบัง หรือการหาความรู้อย่างไม่ถูกวิธี นอกจากความสนใจแล้ว เด็กวัยรุ่นยังอยากทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศด้วย เพราะเป็นวัยที่สนใจเพื่อนต่างเพศ จะรักแบบหลงใหล ใฝ่ฝัน หรือเป็นความรักแบบรุนแรง ไม่ค่อยมีเหตุผล
3. ต้องการอิสรภาพมากขึ้น สำหรับความต้องการอิสรภาพนั้น จะรุนแรงมากในวัยรุ่น เด็กวัยรุ่นต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการตัดสินใจ วางแผน วางโครงการของชีวิต และอยากลงมือทำด้วยตัวเอง จะไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาก้าวกายในชีวิตของตน และมักคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจความต้องการของตน

4. ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม วิทยนี้เป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับหรือชมเชย อยากเด่น อยากดัง อยากรับผิดชอบในกิจกรรมบางอย่าง เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่ก็ทำได้สำเร็จค่อนข้างยาก เพราะขาดระบบในการทำงาน ขาดวิจารณญาณในตัวเองเท่านั้น ผู้ใหญ่จะต้องหาสาเหตุแห่งปัญหาและหาทางแก้ไข

5. ต้องการรวมกลุ่ม สำหรับวัยนี้เพื่อนมีความสำคัญมาก เป็นวัยที่อยากให้เพื่อนยอมรับ จึงทำตามเพื่อน แม้บางครั้งจะขัดกับความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม

6. ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยรุ่น เช่น ต้องการคบเพื่อนใหม่ ต้องการทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ตามเพื่อน เช่น การเดินขบวน การติดสิ่งเสพติด และการแต่งกายแปลก ๆ

7. ต้องการมีอนาคต ต้องการมีความสำเร็จ วิทยนี้เป็นวัยที่เริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ อยากรับผิดชอบ อยากพึ่งตนเอง มีจุดหมายในอนาคต มีการวางแผนว่าสำเร็จการศึกษาแล้วจะประกอบอาชีพอะไร

8. ต้องการแบบอย่างที่ดี ถึงแม้วัยรุ่นจะชอบความเป็นอิสระ แต่ก็ยังอยากได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ดี อยากเลียนแบบผู้ใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้จากเด็กชายที่ต้องการพ่อมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เด็กหญิงก็ต้องการแม่เช่นกัน ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

9. ต้องการผู้นำทาง คอยตักเตือนเมื่อเด็กทำผิดและให้รางวัลเมื่อทำความดี จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความต้องการพื้นฐานของวัยรุ่น คือ ความรัก ความอบอุ่นทางจิตใจ การเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม ต้องการรู้สึกว่าตัวเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม และมีคุณค่า (จรรยา สุวรรณพิต 2545: 425) นอกจากนี้มีความต้องการพื้นฐานแล้ว วัยรุ่นยังมีความต้องการเฉพาะที่สำคัญ คือ ความต้องการมีอิสระเสรีภาพ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการมีความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเพื่อนต่างเพศ และเพศเดียวกัน ต้องการเป็นที่ต้องการและยอมรับของกลุ่ม และต้องการโอกาสที่จะแสดงความสามารถในด้านต่าง ๆ ถ้าวัยรุ่นไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และความต้องการเฉพาะตามวัยแล้ว วัยรุ่นก็อาจจะเติบโตมีพฤติกรรมและลักษณะบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคงได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ใหญ่ที่จะต้องเข้าใจและยอมรับความต้องการของวัยรุ่น เพื่อช่วยให้วัยรุ่นได้พัฒนาความคิด ความสามารถ และช่วยลดปัญหาต่าง ๆ

2.4 สภาพปัญหาเด็กวัยรุ่นในสังคมไทย

วิทยา นาควัชระ (2539: 421 – 423) ได้แบ่งลักษณะปัญหาของวัยรุ่น ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวของวัยรุ่นเองในขณะนั้น ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงของความเป็นวัยรุ่น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการเปลี่ยนแปลงทางเพศ วัยรุ่นจะเกิดความว้าวุ่นใจกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เช่น เด็กวัยรุ่นชายอาจกังวลเกี่ยวกับน้ำเสียงที่แตกห้าว หนวดเคราที่เริ่มมีขึ้น เด็กวัยรุ่นหญิงอาจกังวลเกี่ยวกับน้ำหนักตัว สิวบนใบหน้า หรือประจำเดือนที่เริ่มมี เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาทางด้านจิตใจ เช่น ไม่สามารถจะแบ่งความรู้สึกหรือตัดสินใจอย่างไรดีระหว่างเพื่อนกับพ่อแม่ ปัญหาเรื่องการเรียนที่เริ่มยากขึ้น ปัญหาการปรับตัวในกลุ่มเพื่อน ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันในตัวของผู้วัยรุ่นเอง จึงเกิดความกังวล และว้าวุ่นใจ

2. ปัญหาที่เกิดจากสังคมของวัยรุ่นว่ามีปัญหา ปัญหานี้อาจจะมาจากการเปลี่ยนแปลงในตัววัยรุ่น ปฏิกริยาที่วัยรุ่นมีต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือมาจากความต้องการตามวัยของวัยรุ่นที่พ่อแม่และผู้ใหญ่ในสังคมไม่เข้าใจ และมองเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปัญหา เช่น วัยรุ่นชายไว้ผมยาว แต่งตัวแปลก ๆ เพราะต้องการความแปลกใหม่ หรือเลียนแบบดารา ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจมองว่าเป็นเด็กมีปัญหา หรือวัยรุ่นอยากเล่นดนตรี สนใจการเรียนน้อยลง ผู้ใหญ่มองว่ามีปัญหา ไม่อยากเรียน หรือการที่วัยรุ่นอยากมีเพื่อนมาก ๆ ทั้งชาย และหญิง อยากมีกิจกรรมสังคมในกลุ่มของเขา หากผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ มองเห็นปัญหา วัยรุ่นก็จะยุ่งยากใจ แต่ถ้าพ่อแม่เข้าใจ ให้ความสนใจ และอนุญาตให้มีกิจกรรมอยู่ในขอบเขตได้ ก็จะไม่กลายเป็นปัญหา ปัจจุบันผู้ใหญ่มักจะมองความปกติหลาย ๆ อย่างของวัยรุ่น ว่ามีปัญหา ซึ่งแท้จริงแล้วสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ปัญหา แต่เป็นความต้องการตามปกติของวัยรุ่นที่ผู้ใหญ่อาจจะไม่เข้าใจ และไม่ได้ศึกษาเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัยรุ่นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ซึ่งความไม่เข้าใจนี้อาจจะผลักดันให้เกิดปัญหาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

3. ปัญหาที่เกิดจากปฏิกริยาต่อต้านของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม วัยรุ่นจะเกิดปฏิกริยาเมื่อเขาคิดว่าผู้ใหญ่หรือสังคมไม่เข้าใจเขา โดยจะกระทำหรือแสดงออกมาในลักษณะของการต่อต้านกฎเกณฑ์ หรือผู้ใหญ่เหล่านั้น หรือไม่ก็อาจกระทำในลักษณะประชด โดยคิดว่าผู้ใหญ่เห็นว่าตนเองไม่ดีก็เลยกระทำตนให้ไม่ดียิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะของการประชดนี้ จะพบได้บ่อย เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังไม่มีความยังคิด ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ปัญหาที่เกิดจากปฏิกริยาต่อต้านของวัยรุ่นที่มีต่อสังคมนี้ เป็นปัญหาที่ค่อนข้างร้ายแรง และยากต่อการแก้ไข

ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน ซึ่งผู้ใหญ่ในสังคม ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ควรทำความเข้าใจถึงที่มาหรือต้นเหตุของปัญหาเหล่านี้ เพื่อให้เด็กวัยรุ่น ได้เจริญเติบโต และมีพัฒนาการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและปกติ หากผู้ใหญ่ไม่ทำความเข้าใจให้ดี อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่เด็ก โดยแสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น หงุดหงิด โมโหร้าย ซึมเศร้า หนีโรงเรียน หรือคิดยาเสพติด เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัญหาของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวของวัยรุ่นเองในขณะนั้น ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงของความเป็นวัยรุ่น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทางเพศ
2. ปัญหาที่เกิดจากสังคม ได้แก่ การที่วัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ แล้ว คนในสังคมมองว่าเป็นปัญหา
3. ปัญหาที่เกิดจากปฏิกิริยาต่อต้านของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม เด็กวัยรุ่นจะคิดว่าผู้ใหญ่หรือสังคมไม่เข้าใจเขา ดังนั้น จึงมีพฤติกรรมต่อต้านกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่

3. บทบาทการเป็นบิดา

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา

ในชีวิตครอบครัวนั้น นอกจากมารดาซึ่งมีความสำคัญต่อครอบครัวและบุตรแล้ว บิดาก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะทั้งบิดาและมารดาต่างก็ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง โดยมีจุดหมายเพื่อสร้างความสุขให้กับครอบครัว (สมหมาย เลหาะจินดา 2540: 4)

ในอดีตบิดามักจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำครอบครัว เป็นช้างเท้าหน้า มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ส่วนมารดามีหน้าที่เป็นแม่บ้าน ดูแลความเรียบร้อยในบ้าน เตรียมอาหาร และอบรมเลี้ยงดูบุตร จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้รูปแบบครอบครัวของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน และสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น มารดาส่วนใหญ่จึงต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ประกอบกับมารดามีกิจกรรมในสังคมมากขึ้น บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรจึงเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับบทบาทของบิดามากขึ้น บิดาจึงต้องปรับบทบาทตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ บิดาจะต้องรู้จักการ

อบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี มีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เคารพ กฎเกณฑ์ของสังคม กล้าพูด กล้าแสดงออกตามกาลเทศะ ซึ่งการสอนบุตรให้มีน้ำใจ รู้จักพึ่งพาตนเองได้ จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคม

บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ บิดาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุตร บิดาจึงควร ประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และสิ่งเสพติด หรืออบายมุขอื่น ซึ่งจะทำให้บุตรมีความศรัทธาชื่นชมและเลียนแบบในสิ่งที่ดีของบิดา (ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล 2544: 29)

คำว่า “บทบาทการเป็นบิดา” ได้มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปในหลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล (2523: 16) ให้ความหมายของบทบาทการเป็นบิดาว่า หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ที่บิดาพึงกระทำ ซึ่งเป็นเรื่องที่พบเหมือนกันในทุกสังคม บทบาทนี้เป็นบทบาทหนึ่งในบทบาทต่าง ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงโดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น เพศของบุตร อายุ และสุขภาพของภรรยา อาชีพของบิดา ลักษณะงานที่ทำและอื่น ๆ

เอเวอร์โซล (Eversoll, 1979: 503) ได้กล่าวถึงบทบาทการเป็นบิดาว่า ประกอบด้วย บทบาทด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร บทบาทด้านการแก้ปัญหา บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และบทบาทด้านนันทนาการ

แลมบี (Lamb, 1986: 6) ได้กล่าวถึงบทบาทการเป็นบิดาไว้ว่าเป็นบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรอันได้แก่ การหาเลี้ยงบุตร การดูแลบุตร การอบรมสั่งสอนบุตร การเป็นเพื่อนเล่นกับบุตร และการเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบบทบาททางเพศให้แก่บุตร

สรุปได้ว่า บทบาทของบิดา หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ที่บิดาจะต้องปฏิบัติต่อบุตร ได้แก่ บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ

บทบาทการเป็นบิดาทัวไปนั้น สังคมจะมีส่วนกำหนดบทบาทการเป็นบิดา ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคมเป็นสำคัญ ความคาดหวังและการแสดงออกของบทบาทการเป็นบิดาจะแตกต่างกันไป

ศิราภรณ์ ทับสายทอง (2523: 41 – 43) กล่าวถึง อิทธิพลของบิดาในครอบครัวว่า ถ้าบิดามีเวลาอยู่กับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ และช่วยเหลือบุตรมาตั้งแต่เด็ก จะมีบทบาทสำคัญต่อบุตรเป็นอย่างยิ่ง บุคลิกภาพและทัศนคติของบิดาต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร จะมีอิทธิพลต่อบทบาทของบิดาในครอบครัว ถ้าบิดาเป็นคนอ่อนโยน และมารดาเป็นผู้มีอำนาจมากกว่าบิดา บทบาทของบิดาก็จะมีอิทธิพลต่อบุตรน้อย บิดาเป็นผู้ที่เด็กชายจะเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศ และเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กชายพัฒนาคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ มีวินัย มีอำนาจ และรู้จักแนวทางในชีวิต ถ้าสัมพันธภาพระหว่างบิดา และบุตรมีลักษณะไม่เป็นที่พึงพอใจ ผลเสียจะเกิดแก่บุตร เช่น มีบุคลิกภาพไม่ดี เชื่องซึม และชอบแยกตัว การที่บิดาช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรจะทำให้บุตรพัฒนาทางจิตใจได้มากกว่าที่มีมารดาเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูแต่เพียงผู้เดียว เด็กที่บิดาได้ร่วมอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดนั้น จะทำให้มีสติปัญญาสูง มีสมาธิในการทำงาน และมีความอยากรู้อยากเห็น (สอวรงค์ มะลิกุล 2529: 150)

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2526: 38) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบิดาและบทบาทของบิดาต่อครอบครัว ดังนี้

1. ดูแลบุตรและภรรยาให้ได้รับความรัก ความอบอุ่น
2. เป็นกำลังทางเศรษฐกิจของครอบครัว
3. ดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษาสูง
4. อบรมเลี้ยงดูบุตรให้ประพฤติดี
5. เป็นผู้นำของครอบครัว
6. เป็นหลักของความสามัคคีในครอบครัว
7. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร
8. เป็นที่ปรึกษาและเป็นที่พึ่งทางใจของบุตรและภรรยา
9. ให้ทรัพย์สินเงินทองและช่วยเหลือในการสร้างฐานะแก่บุตร

ทวีศรี ชนาคม และคณะ (2512: 106 - 107) กล่าวถึงบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า บิดามีความสำคัญในครอบครัวมาก โดยมีบทบาททางจิตใจ การพัฒนาบุคลิกภาพของลูกชายหญิง บทบาทของบิดาจะเพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้นเมื่อลูกเติบโตแต่ละระยะ และขั้นถึงขีดสูงสุด เมื่อเด็กอยู่ในระยะเริ่มเข้าวัยรุ่น ซึ่งนักจิตวิทยาเด็กกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรมเนื่องจาก

1. เด็กหญิงและเด็กชายจะต้องเห็นแบบอย่างของผู้ชายเพื่อจะได้ทราบถึงแบบอย่างของสามีหรือบิดาตลอดจนความรับผิดชอบที่สามีพึงมีต่อภรรยาและบุตร

2. เด็กผู้ชายจะได้ทราบว่าเมื่อโตขึ้นควรปฏิบัติอย่างไร ลูกชายต้องการเลียนแบบบิดาทั้งในด้านความสนใจ นิสัย แรงจูงใจ ความปรารถนา และบิดาจะช่วยให้ลูกปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง

3. เด็กหญิงจะได้รู้จักบทบาทของผู้ชาย เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่เป็นชายและการประพฤติดนต่อผู้ชาย

4. บิดาอาจช่วยวางแบบอย่างทางเพศสำหรับผู้ชาย และปลูกฝังลักษณะทั่วไปของผู้ชายให้แก่ลูกชายคือ ความเข้มแข็ง บึกบึน ความรับผิดชอบตามบทบาท

5. บิดาที่สนิทสนมกับลูกชาย มีโอกาสที่จะพูดคุยกันอย่างลูกผู้ชาย ลูกจะไม่กลัวบิดา และไม่รู้สึกรับอายเมื่อเกิดความสงสัยในเรื่องเพศ หรือเรื่องอื่น ๆ สามารถปรึกษาหาหรือบิดาได้ แทนที่จะไปแสวงหาคำตอบจากผู้ที่ไม่สามารถให้คำตอบถูกต้องได้

6. ความสัมพันธ์ระหว่างลูกชายกับบิดา จะช่วยให้ลูกได้เรียนรู้วิถีผูกมิตรไมตรีกับผู้ชายอื่นที่จะต้องคบหาสมาคมด้วย

7. ความเป็นหัวหน้าครอบครัว ให้ความคุ้มครองปลอดภัย เป็นผู้นำในเรื่องต่าง ๆ จะช่วยให้ลูกเกิดศรัทธาและต้องการเลียนแบบเช่นนั้นบ้าง

วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2537) ได้เสนอแนะว่า พ่อยุคโลกาภิวัตน์ ควรมีบทบาทดังนี้

1. พ่อต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับลูก

2. พ่อต้องมีจริยธรรม การมีจริยธรรมของพ่อเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะสร้างสภาพภูมิใจให้แก่ลูกหลานและครอบครัว ทั้งจริยธรรมในการทำงาน เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต และจริยธรรมทางเพศ เช่น การไม่นอกใจภรรยา เป็นต้น

3. พ่อยุคใหม่ควรปรับตัวให้เอื้อประโยชน์สุขแก่ครอบครัวให้มากที่สุดได้ในหลายทาง เช่น การมีส่วนร่วมในการระดมสมองเลี้ยงดูลูก และการช่วยภรรยาทำงานบ้าน

4. พ่อต้องมีส่วนในการเปิดโลกทรรศน์ทางสังคมแก่ลูก ให้ลูกได้รู้จักแง่มุมต่าง ๆ ของสังคม

พจน์ บุญยะจินดา (2545: 207 – 208) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของบิดาดังต่อไปนี้

1. ให้เวลาอยู่กับลูกให้มากที่สุดเท่าที่จะมีเวลา

2. สอนลูกให้มีเหตุผล มีอิสระ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน ต้องหนักแน่นมีความเข้มแข็งและให้เป็นตัวของตัวเอง

3. สอนให้ลูกมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทำตัวเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ไม่ดูถูกคนอื่น ให้วางตนให้พอดี

4. สามารถคุยกับลูกได้ทุกเรื่อง และทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ ใกล้ชิดตลอดเวลา
เมื่อมีโอกาส

5. สอนลูกให้ห่างไกลกับยาเสพติด

นักจิตวิเคราะห์มีความเห็นว่า บิดามีบทบาทต่อพัฒนาการของลูกมาก เป็นตัวแทนความรัก ความชื่นชม เป็นต้นแบบของลูก เป็นผู้อบรมเลี้ยงดู บิดาคือความยิ่งใหญ่ เป็นผู้ปกป้อง ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ลงโทษ เป็นผู้ทรงอำนาจและที่สำคัญ คือ จะมีบทบาทในการช่วยแยกความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของลูกที่มีต่อมารดาให้รู้ว่าโลกนี้มี 2 เพศ

ในทัศนะของนักจิตวิทยา กล่าวว่า บิดามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจของลูก ลูกจะได้รับการหล่อหลอมบุคลิกลักษณะและจิตใจจากบิดา จากการเลียนแบบหรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยทางอ้อมและทางตรง

บทบาทของบิดาตามทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว ดูวอลล์ (Duvall, 1977: 16) ได้กล่าวถึง บทบาทของบิดา ซึ่งบิดาจะต้องปฏิบัติต่อบุตรและครอบครัว สรุปได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของบิดา
2. หาแนวทางหรือวิธีการแก้ไขความกดดันในขณะเริ่มเป็นบิดา
3. เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งจำเป็นในการดูแลบุตร
4. กำหนดหลักการเพื่อที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพอนามัยที่ดี
5. ส่งเสริมให้บุตรมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ
6. ดำรงไว้ซึ่งความพึงพอใจในสัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยา
7. มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว
8. ดำรงไว้ซึ่งความรู้ภาคภูมิใจในความเป็นชายของตน
9. เป็นตัวแทนของครอบครัวในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน
10. เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างของครอบครัวอย่างเต็มภาคภูมิ

Anderson (อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล 2533: 12) ได้ทำการศึกษาและสรุปว่า บทบาทการเป็นบิดา แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ คือ

1. บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการดูแลบุตรให้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

1.1 ดูแลสุขภาพร่างกายของบุตร

1.2 อบรมดูแลบุตรเมื่อบุตรเป็นวัยรุ่น

- 1.3 ดูแลบุตรเมื่อบุตรไม่สบาย
  - 1.4 รับฟังความคิดเห็นของบุตร
  - 1.5 สนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร
  - 1.6 เข้าใจรับสภาพอารมณ์ของบุตร
2. บทบาทด้านการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการตัดสินใจปัญหาซึ่งสมาชิกในครอบครัวประสบ ได้แก่
- 2.1 ช่วยเหลือบุตรแก้ปัญหาต่าง ๆ
  - 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 2.3 ตัดสินปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตร
  - 2.4 ตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว
  - 2.5 ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว
  - 2.6 ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของบุตร
3. บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการหารายได้ของครอบครัว ได้แก่
- 3.1 ให้ความสำคัญในเรื่องการหาเลี้ยงครอบครัว
  - 3.2 หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อบุตรเติบโตขึ้น
  - 3.3 เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว
  - 3.4 สนใจโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางการเงิน
  - 3.5 วางแผนด้านการเงินของครอบครัว
  - 3.6 ให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่การงานเป็นอันดับแรก
4. บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบิดาในอันที่จะพัฒนาความรู้สึกรักของบุตรต่อสังคม ได้แก่
- 4.1 กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ สำหรับบุตร
  - 4.2 ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
  - 4.3 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม
  - 4.4 อาสาในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
  - 4.5 เป็นแบบอย่างทางด้านระเบียบวินัย
  - 4.6 สั่งสอนบุตรแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ

5. บทบาทด้านนันทนาการ หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมยามว่างแก่สมาชิกในครอบครัว ได้แก่

- 5.1 ส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมในยามว่าง
- 5.2 หาเวลาว่างเพื่อพักผ่อนกับครอบครัว
- 5.3 หาเวลาว่างในแต่ละวันเพื่อจัดนันทนาการ
- 5.4 จัดทำกิจกรรมในยามว่างสำหรับสมาชิกในครอบครัว
- 5.5 รักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

ในยามว่างกับบุตร

5.6 สนใจกิจกรรมยามว่างของบุตร

จากบทบาทของบิดาที่ได้กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า บิดาเป็นบุคคลที่สำคัญมากคนหนึ่ง ในครอบครัว นอกจากมีหน้าที่ที่จะต้องทำงานนอกบ้าน หาเลี้ยงครอบครัว และปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวแล้ว ยังต้องมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและช่วยทำงานภายในบ้าน บิดาถือว่าเป็นเสาหลักให้กับครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร ซึ่งบุตรในระยวัยเด็กจะเลียนแบบหรือเรียนรู้ความเป็นผู้ชายจากบิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กผู้ชายจะนำแบบอย่างที่ได้รับจากบิดาของตนไปปฏิบัติเมื่อเขาเติบโตขึ้น แต่ถ้าครอบครัวขาดบิดาหรือบิดาไม่ใส่ใจ ไม่รับผิดชอบและไม่ปฏิบัติในบทบาทของตน ก็อาจทำให้ครอบครัวได้รับความกระทบกระเทือน ไม่มีแบบอย่าง ว่าเหว่ เจ็บเหงา ขาดความอบอุ่น ขาดความรักที่สมบูรณ์และอาจเกิดปัญหาครอบครัวได้ สำหรับบิดาที่รับผิดชอบและปฏิบัติในบทบาทของตนเป็นอย่างดี ก็จะทำให้ครอบครัวอบอุ่นและเป็นสุข ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับบทบาทของบิดามากขึ้น จึงได้มีการจัดงานวันพ่อขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2523 โดยจัดติดต่อกันมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน

3.2 บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจ คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปลี่ยนมาจาก กรมตำรวจ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2541 แต่การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจ ยังคงไว้เช่นเดิม ดังนี้

1. รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และรัชทายาท
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ผู้แทนพระองค์ และพระราช
อาคันตุกะ

2. รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3. การอำนวยความสะดวกและรักษาความยุติธรรมแก่ประชาชนด้วยความ
เสมอภาค

4. รักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในราชอาณาจักร

5. ให้บริการแก่สังคมในอำนาจหน้าที่ของกรมตำรวจ

6. การประชาสัมพันธ์ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ
ดูแลทุกข์ด้วยตนเอง

7. การบริการด้านจราจรเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้าน
จราจรการป้องกันและปราบปรามสิ่งทีกระทำความผิดต่อกฎหมายด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านยาเสพติด

8. ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นอัน
เกี่ยวกับความผิดทางอาญา

9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือ
ตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การที่จะให้การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แบ่งการปฏิบัติหน้าที่ออกเป็นสายงานการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแผนกรมตำรวจแม่บทฉบับที่ 3 พ.ศ. 2540 –
2544)

ฝ่ายสอบสวน มีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับ
ความผิดที่กล่าวหาหรือเกิดขึ้น เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำ
ผิดมาลงโทษ

ฝ่ายสืบสวน มีหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง ซึ่งพนักงาน
ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

ฝ่ายป้องกันและปราบปราม มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตลอดจนการป้องกันเหตุร้าย ภัยอันตรายต่าง ๆ และปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ฝ่ายจราจร มีหน้าที่ในการควบคุมงานด้านการจราจร รักษาความปลอดภัยในการจราจรทางบก การบังคับใช้กฎหมายจราจร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวางแผนการดำเนินงานด้านจราจรทั่วไป

ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่งานในด้านหนังสือต่าง ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนหรือช่วยเหลืองานด้านอื่น เช่น งานร่าง โต้ตอบ รับ ส่ง หนังสือ การออกกระเบื้องข้อบังคับ การออกคำสั่ง ตลอดจนดูแลงานสวัสดิการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้จัดเสวนาเรื่อง “ตำรวจไทยยุค 2001: ทิศทางที่ควรจะเป็นไปเพื่อประชาชน” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน 2544 สุวรรณ สุวรรณเวช ระบุว่า ปัจจุบันตำรวจมีปัญหาค่อนข้างมากโดยเฉพาะด้านรายได้ ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ ตำรวจส่วนใหญ่ได้รับจากรัฐบาลน้อยมาก ต้องมีการรับผิดชอบต่อครอบครัว ความเป็นอยู่อดค้ำควดสน ในขณะที่ภาระรับผิดชอบหนักมาก เพราะงานตำรวจเป็นงานที่เสี่ยง มีอุปสรรคมากมาย เครื่องมือ อุปกรณ์มีจำกัด การทำงานอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก เมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายอื่นที่ทำงานในกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับตำรวจ เช่น อัยการ ศาล ที่ทำงานสบายกว่าตำรวจ แต่ได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าตำรวจมาก (ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2547 จากเว็ลด์ไวด์เว็บ: <http://www.police.go.th/m12y1.htm>) ในด้านเครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน ยานพาหนะในการทำงานร้อยละ 70 เป็นของส่วนตัว ในขณะที่รถยนต์ที่เป็นของส่วนรวมส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่เก่าหรือชำรุด วิทยุสื่อสารที่ใช้ร้อยละ 50 เป็นของส่วนตัว ปืนพกร้อยละ 70 เป็นของส่วนตัว บ้านพักของตำรวจร้อยละ 50 ยังขาดแคลนอยู่ ตำรวจแต่ละคนทำงานเกินกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน และข้าราชการตำรวจมีความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้

1) ตำรวจมีหน้าที่ในการป้องกันรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งบางครั้งจะต้องเผชิญหน้ากับคนร้ายและมีความเสี่ยงที่จะถูกคนร้ายต่อสู้อัดขวางการจับกุม เป็นเหตุให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้

2) ตำรวจเป็นอาชีพที่มีความเครียดและความกดดันกว่าอาชีพอื่น ๆ ทำให้ตำรวจที่ปฏิบัติงานมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้มากกว่าคนในอาชีพอื่น เช่น โรคประสาท อีกทั้งการรับประทานอาหารที่ไม่ตรงเวลา และการพักผ่อนที่ไม่ตรงเวลา นับเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายเช่นเดียวกัน

3) ตำรวจมีความเสี่ยงต่อการได้รับโทษทางอาญาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากลักษณะงานของตำรวจเป็นงานที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์เฉพาะหน้า มีเวลาจำกัดในการตัดสินใจ หากตัดสินใจถูกต้องคดีก็เสร็จสิ้น แต่ถ้าหากตัดสินใจผิดพลาดอาจเสียชีวิตหรือถูกฟ้องร้องว่ากระทำการเกินกว่าอำนาจหน้าที่

ครอบครัวของตำรวจนั้น ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานประจำโดยมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก งานที่ปฏิบัติหน้าที่มีความเหน็ดเหนื่อยและเสี่ยงภัย ประกอบกับมีช่วงระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ที่ยาวนานกว่าข้าราชการโดยทั่วไป ทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวน้อยลง มักไม่มีเวลาเอาใจใส่กับสมาชิกในครอบครัว การร่วมกิจกรรมของครอบครัวในโอกาสต่าง ๆ มีน้อยหรือไม่มีเลย โดยเฉพาะการหาโอกาสพักผ่อนด้วยกันของครอบครัว ไม่มีเวลาหรือโอกาสให้บุตรที่จะได้ถามทุกข์สุข เมื่อมีปัญหาคับข้องใจไม่สามารถพูดคุยกันได้ ไม่มีเวลาคอยดูแลและอบรมสั่งสอนบุตร ความเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของสมาชิกครอบครัวลดน้อยลงไป จากภาระงานดังกล่าว ทำให้เกิดความเครียด บรรยากาศในครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น มักใช้อารมณ์ในการอบรมบุตรและใช้อำนาจบังคับ ส่งผลให้บุตรมีอารมณ์ไม่ดี จึงอาจกล่าวได้ว่าภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานของตำรวจอาจมีผลทำให้การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาที่ลดลงได้ (ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2547 จากเว็ลด์ไวด์เว็บ: <http://www.police.go.th/m12y1.htm>)

สรุปได้ว่า ข้าราชการตำรวจมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน เป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย มีความเครียด มีความกดดันกว่าอาชีพอื่น ๆ ไม่มีเวลาที่แน่นอน จากภาระหน้าที่ดังกล่าว อาจทำให้บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ไม่มีเวลาในการเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว

4. ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เฉลิมว นุรีภักดี และคณะ (2525) ศึกษาเรื่อง “พ่อในสังคมไทย” โดยศึกษาพ่อตัวอย่าง ภรรยาของพ่อตัวอย่าง พ่อทั่วไป ภรรยาของพ่อทั่วไป บุตร บุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ บุคลากรทางศาสนา และสื่อมวลชนทุกภาคของประเทศ จำนวน 626 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทบิดาที่ดีแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านการเป็นบิดาที่ดีของบุตร ได้แก่ การให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก การแนะนำสั่งสอนและอบรมให้บุตรประพฤติดี ให้การศึกษาแก่บุตรอย่างดี
2. ด้านการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี ได้แก่ การเป็นผู้นำที่ดี มีความรับผิดชอบในครอบครัว
3. ด้านการเป็นบุคคลตัวอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว ได้แก่ มีความประพฤติเป็นตัวอย่างที่ดีของครอบครัว ขยันทำงานเป็นตัวอย่างในการประกอบอาชีพสุจริต
4. ด้านการเป็นพลเมืองดีของสังคม ได้แก่ มีหลักธรรมประจำใจ เสียสละเพื่อส่วนรวม
5. การรับรู้บทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูทารกส่วนใหญ่อยู่ในระดับเข้าใจและยอมรับว่าเป็นบทบาทที่ควรปฏิบัติเป็นประจำ

พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล (2533) ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของวัยรุ่น” โดยศึกษาบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 383 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของเจตคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดามากที่สุด คือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว รองลงมาคือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ ตามลำดับ

ชั้นสุข ฤกษ์งาม (2537) ศึกษาเรื่อง “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อในมุมมองของวัยรุ่น: ศึกษากรณีนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 364 คน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพ่อในสังคมปัจจุบันมีลักษณะเป็นบทบาทพ่อแบบสมัยใหม่ คือ เป็นทั้งผู้หาเลี้ยงครอบครัวและมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูก นอกจากนี้ นักเรียนวัยรุ่นก็ยังคงมีความคาดหวังในบทบาทของพ่อสูงกว่าบทบาทที่พ่อปฏิบัติจริงเมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า วัยรุ่นหญิงมีความคาดหวังในบทบาทพ่อสูงกว่าวัยรุ่นชาย โดยเฉพาะบทบาทแบบการแสดงออก ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกของอารมณ์และจิตใจ และการอบรมเลี้ยงดู ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อนั้น ทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

อัจฉรา พุ่มมณีกร (2537) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นนักธุรกิจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” โดยศึกษาบทบาทของบิดา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว 2) ด้านการอบรมเลี้ยงดู 3) ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม 4) ด้านนันทนาการ และ 5) ด้านการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 15-18 ปี จำนวน 185 คน ได้ผลการศึกษาที่สะท้อนถึงความต้องการของวัยรุ่นที่มีต่อบิดาของตนเองว่า บุตรต้องการให้บิดาเป็นคนมีเหตุผล มีความยุติธรรม ให้อิสระในการตัดสินใจ ลดความใจร้อน หาเวลาว่างสำหรับทำ

กิจกรรมร่วมกับบุตร ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตร มีความเข้าใจเชื่อใจและภูมิใจในตัวเด็ก เป็นต้น สำหรับบทบาทบิดาที่วัยรุ่นไม่ต้องการ คือ ไม่ต้องการให้บิดาเป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่มีเหตุผล ไม่มีเวลาว่างให้ครอบครัว ไม่เข้าใจวัยรุ่น ห่วงใยและตามใจลูกมากเกินไป

ปราณี แสดคง (2538) ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนาภกิจของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น” โดยศึกษาบิดาที่มีบุตรวัยรุ่น อายุ 12 – 16 ปี จำนวน 195 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการปฏิบัติพัฒนาภกิจของบิดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น พบว่า ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นรับผิดชอบตนเองและกิจกรรมของครอบครัวเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียน ด้านถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิตและจริยธรรมแก่บุตร ด้านจัดสรรด้านการเงิน ด้านการคงไว้ซึ่งการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ด้านแสดงความรักเอาใจใส่ ด้านการอบรมบทบาทที่เหมาะสมในสังคม และคะแนนต่ำสุด คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา

เพยาวี ผลภาค (2539) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของบิดาและมารดาในการปรับตัวกับเพื่อนกับความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น” โดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 761 คน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของบิดาที่พบมากที่สุด คือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว รองลงมา คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร และด้านนันทนาการ ตามลำดับ

อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของพ่อ” โดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอายุ 15 – 18 ปี จำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพ่อที่ปฏิบัติจริง ซึ่งอยู่ในระดับสูง คือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม และด้านนันทนาการ ส่วนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของพ่อ พบว่าความคาดหวังในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านนันทนาการ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

ธนา โหมยตวนิชพงษ์ (2542) ศึกษาเรื่อง “บทบาทการเป็นบิดาของตำรวจกองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล” โดยศึกษาตำรวจที่ปฏิบัติประจำกองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล ซึ่งสมรสและมีบุตรแล้ว จำนวน 214 นาย ผลการศึกษาพบว่า ตำรวจกองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล มีการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาของตำรวจกองกำกับการ

สืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล ได้แก่ เวลาที่ให้กับบุตร ส่วนอายุ ยศ การศึกษา และรายได้ นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดา ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดามากที่สุด คือ การหาเลี้ยงบุตร สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การหารายได้เสริม การประหยัด การเพิ่มเงินเดือน การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการให้สะดวกรวดเร็ว และการจัดสรรเวลาให้กับบุตร

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” โดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอายุ 15 – 18 ปี จำนวน 350 คน ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1. ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดามีค่าเฉลี่ยของคะแนนค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านนันทนาการ และด้านการแก้ปัญหา

2. บทบาทบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุตรวัยรุ่น ด้านความรู้สึกที่บุตรวัยรุ่นมีต่อตนเอง การพึ่งพาอาศัย การใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ เนื่องจากหากบิดาตระหนักในบทบาทของตนเอง (ค่าคะแนนเฉลี่ยสูง) จะมีผลทำให้บุตรวัยรุ่นมีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง ทำให้พฤติกรรมในด้านลบ เช่น การพึ่งพาอาศัย และการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจลดน้อยลง

3. ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อการแสดงบทบาทของบิดา บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการให้บิดาแสดงความรัก ต้องการให้บิดาให้เกียรติ ต้องการให้บิดาเข้าใจ ต้องการให้บิดามีเวลาให้ ต้องการให้บิดาชี้ผิดชี้ถูกด้วยเหตุผล ต้องการให้บิดาเป็นแบบอย่างและต้องการให้บิดาให้ความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครอง

ปนัดดา จันทอง (2541) ศึกษาเรื่อง “การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จังหวัดนครสวรรค์” โดยศึกษานักศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 481 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทการเป็นบิดามีคะแนนเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการอบรมสั่งสอนทางสังคม ด้านพัฒนาการทางสติปัญญา ด้านความรับผิดชอบเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านการปกป้องคุ้มครอง และด้านนันทนาการตามลำดับ

โสพิน สุวรรณกุล (2534) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก” โดยศึกษาบิดาที่เลี้ยงดูบุตรขวบปีแรก จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.0 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บิดามีบทบาทในด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายมากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการของบุตร และด้านการดูแลบุตรขณะปกติและเจ็บป่วย ตามลำดับ

เอเวอร์โซล (Eversoll, 1979) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของบทบาทบิดาในกลุ่มคนสองชั้นอายุ” โดยศึกษานักศึกษาชายของมหาวิทยาลัยเนบราสกาและบิดามารดา จำนวน 221 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักศึกษาชายมีความเห็นว่า บิดาควรมีบทบาทในด้านนันทนาการมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ตามลำดับ กลุ่มมารดามีความเห็นว่า บิดาควรมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และด้านนันทนาการตามลำดับ กลุ่มบิดามีความเห็นว่า บิดาควรมีบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม รองลงมา คือ ด้านนันทนาการ และด้านการอบรมเลี้ยงดู ตามลำดับ และพบว่า กลุ่มนักศึกษาชายมีความเห็นว่าบทบาทของบิดาที่ควรปฏิบัติมากกว่าความเห็นของกลุ่มบิดามารดา คือ ด้านนันทนาการ และด้านการอบรมเลี้ยงดู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และกลุ่มนักศึกษาชายมีความเห็นว่า บทบาทของบิดาที่ควรปฏิบัติ น้อยกว่าความเห็นของกลุ่มบิดาและกลุ่มมารดา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่ไม่พบความแตกต่างในบทบาทของบิดาด้านการแก้ไขปัญหา ระหว่างนักศึกษาชายกับบิดาและมารดา

ลีแวนท์และคณะ (Levant and others: 1982) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของบิดาในงานบ้านและการดูแลบุตรสาววัยเรียน” โดยศึกษาบิดามารดาที่มีบุตรสาวอายุ 6-11 ปี จำนวน 40 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มบิดาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คะแนนเฉลี่ยบทบาทของบิดามากที่สุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมา คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านนันทนาการ และด้านการดูแลทางด้านร่างกายและจิตใจ ตามลำดับ กลุ่มมารดาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บิดามีบทบาทในด้านการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดูแลร่างกายและจิตใจ ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านนันทนาการ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างบิดาและมารดา พบว่า บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนในรายด้านพบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการดูแลร่างกาย จิตใจ และด้านการอบรมสั่งสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.004, 0.001 และ 0.001

ตามลำดับ ส่วนด้านนันทนาการ ทั้งบิดาและมารดามีความเห็นว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บิดามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของวัยรุ่น ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจำเป็นต้องมีบิดาอบรมเลี้ยงดู ช่วยแก้ปัญหา หาเลี้ยงครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้แนะนำนันทนาการ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรเป็นอย่างราบรื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตระหนักในบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว และการปฏิบัติตนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดาที่เป็นตำรวจควรต้องคำนึงถึงบทบาทของตนให้มากที่สุด

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดของแอนเดอร์สันเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Anderson, 1982 อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล 2533: 12) ซึ่งครอบคลุมบทบาทของบิดา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดู 2) ด้านการแก้ปัญหา 3) ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว 4) ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และ 5) ด้านนันทนาการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 15-18 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 14 โรงเรียน และมีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ จำนวน 412 คน จาก 14 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนนครสวรรค์	2. โรงเรียนสตรีนครสวรรค์
3. โรงเรียนจิรประวัติวิทยาคม	4. โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม
5. โรงเรียนชุมแสงชนูทิศ	6. โรงเรียนแม่วงศ์พิทยาคม
7. โรงเรียนท่าตะโกพิทยฯ	8. โรงเรียนบึงบรเพ็ดพิทยฯ
9. โรงเรียนไพศาลพิทยฯ	10. โรงเรียนตากฟ้าวิชาประสิทธิ์
11. โรงเรียนพยุหะพิทยฯ	12. โรงเรียนหนองบัว
13. โรงเรียนพระบางวิทยา	14. โรงเรียนเก้าเลี้ยววิทยา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 196 คน โดยใช้ตารางพิจารณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608 อ้างใน สมเดช สัทพิงศ์พิทยา 2545: 242) ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับสลาก คือ เรียงลำดับอักษรตัวแรกของชื่อนักเรียนและเขียนหมายเลขกำกับแล้วสุ่มจับหมายเลขได้จำนวนตามกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือ 196 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียน วุฒิการศึกษาของบิดา ระดับชั้นยศของบิดา และจำนวนเวลาในการพบปะพูดคุยกับบิดา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกรับ (Check List)

ส่วนที่ 2 ทศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีจำนวน 39 ข้อ จำแนกตามบทบาทแต่ละด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 9 ข้อ
2. บทบาทด้านการแก้ปัญหา จำนวน 7 ข้อ
3. บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว จำนวน 7 ข้อ
4. บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม จำนวน 8 ข้อ
5. บทบาทด้านนันทนาการ จำนวน 8 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติมาก และปฏิบัติมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังให้บิดาปฏิบัติต่อบุตรวัยรุ่นมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดาและวัยรุ่นและได้ใช้แนวคิดของแอนเดอร์สัน (Anderson, 1982 อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล 2533: 12) ทั้ง 5 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชายและหญิงที่มีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ อายุระหว่าง 15 – 18 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เป็นโรงเรียนเอกชน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนลาซาลโชติรวี โรงเรียนวันทามารีย์ และโรงเรียนโพธิสารศึกษา ที่มีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้นี้ มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination analysis) แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.978

ขั้นที่ 5 จัดทำเป็นฉบับจริงเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 – 3 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนครสวรรค์ โรงเรียนสตรีนครสวรรค์ โรงเรียนจิระประวัตติวิทยาคม โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม โรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โรงเรียนแม่วงศ์พิทยาคม โรงเรียนท่าตะโกพิทยาศาสตร์ โรงเรียนบึงบรเพ็ดวิทยาสาร โรงเรียนไพศาลพิทยาศาสตร์ โรงเรียนตากฟ้าวิชาประสิทธิ์ โรงเรียนพยุหะพิทยาศาสตร์ โรงเรียนหนองบัว โรงเรียนพระบางวิทยา และโรงเรียนเก้าเหลียววิทยา

3.2 ผู้วิจัยประสานงานผ่านผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งมอบแบบสอบถามให้อาจารย์แนะนำนำไปแจกนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามรายละ 1 ฉบับ จำนวนแบบสอบถามที่แจก 196 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 196 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบพบว่า มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จึงเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.0 for Windows ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ที่ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ เบสท์ (Best, 1959: 196) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	ปฏิบัติมากที่สุด
3.50 – 4.49	ปฏิบัติมาก
2.50 – 3.49	ปฏิบัติปานกลาง
1.50 – 2.49	ปฏิบัติน้อย
1.00 – 1.49	ปฏิบัติน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ โดยการทดสอบค่าที (t – test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ตอนที่ 3 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ อายุ ผลการเรียนเฉลี่ย วุฒิกการศึกษาของบิดา ระดับยศของบิดา และจำนวนเวลาที่พบปะพูดคุยกับบิดา ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	85	43.40
หญิง	111	56.60
รวม	196	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 15 ปี	42	21.40
15 ปี	45	23.00
16 ปี	50	25.50
17 ปี	38	19.40
18 ปี	18	9.20
มากกว่า 18 ปี	3	1.50
รวม	196	100.00
ผลการเรียนเฉลี่ย		
น้อยกว่า 1.00	1	0.50
1.00 – 1.99	35	17.90
2.00 – 2.99	92	46.90
3.00 – 3.99	64	32.70
4.00	4	2.00
รวม	196	100.00
วุฒิการศึกษาของบิดา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	8.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า	46	23.50
ปวส. หรือเทียบเท่า	21	10.70
ปริญญาตรี	86	43.90
สูงกว่าปริญญาตรี	26	13.30
รวม	196	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับยศของบิดา		
ชั้นประทวน	117	59.70
ชั้นสัญญาบัตร	79	40.30
รวม	196	100.00
จำนวนเวลาในการพบปะพูดคุยกับบิดา / วัน		
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	32	16.30
1 – 2 ชั่วโมง	40	20.40
3 – 4 ชั่วโมง	46	23.50
5 – 6 ชั่วโมง	39	19.90
มากกว่า 6 ชั่วโมง	39	19.90
รวม	196	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.60 มีอายุ 16 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมามีอายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.00 และมีอายุมากกว่า 18 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50 มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 – 2.99 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมา มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 – 3.99 คิดเป็นร้อยละ 32.70 และน้อยกว่า 1.00 น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.50 บิดาของบุตรวัยรุ่นมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 23.50 และน้อยที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 8.70 บิดาของบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่มียศชั้นประทวน คิดเป็นร้อยละ 59.70 และกลุ่มตัวอย่างมีเวลาพบปะพูดคุยกับบิดาวันละ 3 – 4 ชั่วโมง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.50 รองลงมาวันละ 1 – 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20.40 และน้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.30

ตอนที่ 2 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ในการวิเคราะห์ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมและรายด้าน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.2 – 4.7

2.1 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม ได้แก่ บทบาทของบิดาที่มีต่อบุตรวัยรุ่นทั้ง 5 ด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม

บทบาทของบิดา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู	3.96	.59	มาก
2. ด้านการแก้ปัญหา	4.00	.69	มาก
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	4.12	.59	มาก
4. ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	4.28	.59	มาก
5. ด้านนันทนาการ	3.94	.69	มาก
รวมทุกด้าน	4.06	.53	มาก

จากตารางที่ 4.2 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

2.2 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในรายด้าน
รวม 5 ด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 4.3 – 4.7

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น
ข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การดูแลให้คำแนะนำบุตร รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย	4.05	.78	มาก
2. การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม	3.98	.90	มาก
3. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัว	4.10	.97	มาก
4. การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น	3.41	1.02	ปานกลาง
5. การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหาพาให้รับประทานหรือพาไปพบแพทย์	4.23	.98	มาก
6. การเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ	3.97	.88	มาก
7. การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ	3.98	.96	มาก
8. การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร เช่น ความประพฤติ การเรียน และการคบเพื่อน/เพื่อนต่างเพศ	4.20	.88	มาก
9. การเข้าใจสภาพอารมณ์ของบุตรที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	3.71	.97	มาก
รวม	3.96	.59	มาก

จากตารางที่ 4.3 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.96$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในรายชื่อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทในการให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) นอกจากนั้นอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา

บทบาทด้านการแก้ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้บุตร	3.94	.95	มาก
2. การให้คำปรึกษาแก่บุตร เมื่อมีปัญหาหรือรู้สึกไม่สบายใจ	3.78	.98	มาก
3. การให้คำแนะนำเมื่อบุตรประสบปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน	4.07	.96	มาก
4. การตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรม เมื่อบุตรมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว	4.13	.90	มาก
5. การใช้เวลาและร่วมตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว	3.93	.94	มาก
6. การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว	3.94	.95	มาก
7. การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร	4.23	.93	มาก
รวม	4.00	.69	มาก

จากตารางที่ 4.4 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในรายชื่อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น
ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข	4.44	.79	มาก
2. การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	4.42	.82	มาก
3. การเป็นผู้รับภาระทั้งหมดในการหาเลี้ยงครอบครัว	3.95	.86	มาก
4. การมีความขยัน อดทน ในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว	4.47	.78	มาก
5. การหารายได้พิเศษเมื่อบุตรเติบโตขึ้น	3.79	1.14	มาก
6. การสร้างหลักประกันให้กับครอบครัว เช่น การทำประกันชีวิต ประกันสุขภาพในครอบครัว การมีบ้านที่ดินและทรัพย์สินที่มีค่าต่าง ๆ	4.22	.92	มาก
7. การให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว	3.60	1.03	มาก
รวม	4.12	.59	มาก

จากตารางที่ 4.5 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณารายชื่อบทบาทของบิดาในรายชื่อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น
ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

บทบาทการเป็นแบบอย่างทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	4.46	.72	มาก
2. การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด	4.37	.79	มาก
3. การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ	4.30	.78	มาก
4. การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น	4.06	1.04	มาก
5. การมีหลักศีลธรรมประจำใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น มีความซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา อุดม และเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.23	.83	มาก
6. การติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้บุตรรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เหมาะสม	4.11	.92	มาก
7. การให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีความทุกข์	4.27	.83	มาก
8. การแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ เช่น ตรงต่อเวลา เคารพผู้ใหญ่ ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบผู้อื่น	4.46	.74	มาก
รวม	4.28	.59	มาก

จากตารางที่ 4.6 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในรายชื่อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็น
ข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ

บทบาทด้านนันทนาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น ทัศนศึกษา เข้าค่ายพักแรม	4.28	.88	มาก
2. การสนับสนุนให้บุตรมีกิจกรรมในยามว่างร่วมกัน กับครอบครัว	3.98	.93	มาก
3. การอนุญาตให้บุตรมีโอกาสสังสรรค์กับเพื่อนตาม ความเหมาะสม	3.91	1.00	มาก
4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรทั้งที่บ้านและ โรงเรียน	3.83	1.03	มาก
5. การร่วมทำกิจกรรมในวันหยุดกับสมาชิกใน ครอบครัว เช่น ดูโทรทัศน์ / ปลูกต้นไม้ / จัดสวน	3.88	1.08	มาก
6. การสนับสนุนกิจกรรมยามว่างของบุตร เช่น จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมตามความ เหมาะสม	3.93	.93	มาก
7. การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตาม สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น น้ำตก ชายทะเล สวนสาธารณะหรือสวนสัตว์	3.72	1.09	มาก
8. การรักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่ เสมอ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและ ครอบครัว	3.99	.90	มาก
รวม	3.94	.69	มาก

จากตารางที่ 4.7 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านนั้นหนาการอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 3 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ในการวิเคราะห์ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมและรายด้าน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.8 – 4.13

3.1 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม 5 ด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม

บทบาทของบิดา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู	4.25	.59	มาก
2. ด้านการแก้ปัญหา	4.28	.64	มาก
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	4.32	.58	มาก
4. ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	4.37	.59	มาก
5. ด้านนั้นหนาการ	4.24	.66	มาก
รวมทุกด้าน	4.29	.55	มาก

จากตารางที่ 4.8 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในแต่ละด้านพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

3.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจรายด้าน
5 ด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 4.9 – 4.13

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา
ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

ความคาดหวังต่อบทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การดูแลให้คำแนะนำบุตร รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย	4.31	.75	มาก
2. การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม	4.20	.79	มาก
3. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัว	4.32	.87	มาก
4. การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น	3.80	1.05	มาก
5. การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหาพาหนะไปพบแพทย์	4.40	.87	มาก
6. การเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ	4.31	.78	มาก
7. การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ	4.48	.75	มาก
8. การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร เช่น ความประพฤติ การเรียน และการคบเพื่อน / เพื่อนต่างเพศ	4.20	.95	มาก
9. การเข้าใจสภาพอารมณ์ของบุตรที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	4.24	.87	มาก
รวม	4.25	.59	มาก

จากตารางที่ 4.9 โดยภาพรวมบุตรวัยรุนมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดา ด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในรายชื่อ พบว่า บุตรวัยรุนมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุนต่อบทบาทของบิดา ที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา

ความคาดหวังต่อบทบาทด้านการแก้ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้บุตร	4.28	.87	มาก
2. การให้คำปรึกษาแก่บุตร เมื่อมีปัญหาหรือรู้สึกไม่สบายใจ	4.27	.86	มาก
3. การให้คำแนะนำเมื่อบุตรประสบปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน	4.28	.90	มาก
4. การตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรม เมื่อบุตรมีปัญหาทั้งสมาชิกในครอบครัว	4.33	.80	มาก
5. การใช้เวลาและร่วมตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว	4.28	.86	มาก
6. การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว	4.22	.82	มาก
7. การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร	4.35	.80	มาก
รวม	4.28	.64	มาก

จากตารางที่ 4.10 โดยภาพรวมบุตรวัยรุนมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณาบทบาทบิดาในรายชื่อพบว่า บุตรวัยรุนมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ความคาดหวังต่อบทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข	4.56	.71	มากที่สุด
2. การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	4.56	.71	มากที่สุด
3. การเป็นผู้รับภาระทั้งหมดในการหาเลี้ยงครอบครัว	4.26	.80	มาก
4. การมีความขยัน อดทน ในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว	4.53	.74	มากที่สุด
5. การหารายได้พิเศษเมื่อบุตรเติบโตขึ้น	4.08	1.00	มาก
6. การสร้างหลักประกันให้กับครอบครัว เช่น การทำประกันชีวิต ประกันสุขภาพในครอบครัว การมีบ้านที่ดินและทรัพย์สินที่มีค่าต่าง ๆ	4.40	.80	มาก
7. การให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว	3.88	1.10	มาก
รวม	4.32	.58	มาก

จากตารางที่ 4.11 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.32$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด 3 ข้อ คือ การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข ($\bar{X} = 4.56$) การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง ($\bar{X} = 4.56$) การมีความขยันอดทนในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ($\bar{X} = 4.53$) และอยู่ในระดับปฏิบัติมาก 4 ข้อ คือ การสร้างหลักประกันให้ครอบครัว ($\bar{X} = 4.40$) การเป็นผู้รับภาระทั้งหมดในการหาเลี้ยงครอบครัว ($\bar{X} = 4.26$) การหารายได้พิเศษเมื่อบุตรเติบโตขึ้น ($\bar{X} = 4.08$) และการให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

ความคาดหวังต่อบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	4.45	.80	มาก
2. การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด	4.43	.79	มาก
3. การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ	4.32	.76	มาก
4. การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น	4.19	.99	มาก
5. การมีหลักศีลธรรมประจำใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น มีความซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา อดทน และเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.43	.79	มาก
6. การติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้บุตรรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เหมาะสม	4.21	.86	มาก
7. การให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีความทุกข์	4.43	.77	มาก
8. การแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ เช่น ตรงต่อเวลา เคารพผู้ใหญ่ ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบผู้อื่น	4.48	.72	มาก
รวม	4.37	.59	มาก

จากตารางที่ 4.12 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.37$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ

ความคาดหวังต่อบทบาทด้านนันทนาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น ทัศนศึกษา เข้าค่ายพักแรม	4.40	.72	มาก
2. การสนับสนุนให้บุตรมีกิจกรรมในยามว่างร่วมกันกับครอบครัว	4.15	.88	มาก
3. การอนุญาตให้บุตรมีโอกาสสังสรรค์กับเพื่อนตามความเหมาะสม	4.25	.93	มาก
4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรทั้งที่บ้านและโรงเรียน	4.13	.89	มาก
5. การร่วมทำกิจกรรมในวันหยุดกับสมาชิกในครอบครัว เช่น ดูโทรทัศน์ / ปลูกต้นไม้ / จัดสวน	4.23	.94	มาก
6. การสนับสนุนกิจกรรมยามว่างของบุตร เช่น จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสม	4.13	.94	มาก
7. การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น น้ำตก ชายทะเล สวนสาธารณะ หรือสวนสัตว์	4.37	.85	มาก
8. การรักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและครอบครัว	4.31	.80	มาก
รวม	4.24	.66	มาก

จากตารางที่ 4.13 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดา ด้านนันทนาการอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.24$) และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาเป็นรายข้อ พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจแสดงไว้ดังตารางที่ 4.14 – 4.19

4.1 เปรียบเทียบทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในภาพรวม

บทบาทของบิดา	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู	3.96	.59	4.25	.59	7.759*
2. ด้านการแก้ปัญหา	4.00	.69	4.28	.64	6.622*
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	4.12	.59	4.32	.58	5.189*
4. ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	4.28	.59	4.37	.59	2.590*
5. ด้านนันทนาการ	3.94	.69	4.24	.66	6.675*
รวมทุกด้าน	4.07	.53	4.29	.55	6.656*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 โดยภาพรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาบทบาทของบิดาในแต่ละด้านพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในรายด้าน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.15 – 4.19

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การดูแลให้คำแนะนำบุตรรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย	4.05	.78	4.31	.75	4.456*
2. การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม	3.98	.90	4.20	.79	3.333*
3. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัว	4.10	.97	4.32	.87	4.135*
4. การให้คำปรึกษานุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น	3.41	1.02	3.80	1.05	5.910*
5. การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหายาให้รับประทานหรือพาไปพบแพทย์	4.23	.98	4.40	.87	2.939*
6. การเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ	3.97	.88	4.31	.78	5.071*
7. การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือ ลงโทษ	3.98	.96	4.48	.75	7.113*

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
8. การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร เช่น ความประพฤติ การเรียน และการคบเพื่อน / เพื่อนต่างเพศ	4.20	.88	4.20	.95	.000
9. การเข้าใจสภาพอารมณ์ของบุตรที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	3.71	.97	4.24	.87	7.623*
รวม	3.96	.59	4.25	.59	7.759*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการอบรมเลี้ยงดูสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 8 การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา

บทบาทด้านการแก้ปัญหา	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การรับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้บุตร	3.94	.95	4.28	.87	5.384*
2. การให้คำปรึกษาแก่บุตร เมื่อมีปัญหาหรือรู้สึกไม่สบายใจ	3.78	.98	4.27	.86	7.378*
3. การให้คำแนะนำเมื่อบุตรประสบปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน	4.07	.96	4.28	.90	3.291*
4. การตัดสินใจด้วยความ ยุติธรรม เมื่อบุตรมีปัญหากับสมาชิกในครอบครัว	4.13	.90	4.33	.80	3.707*
5. การใช้เวลาและร่วมตัดสินใจต่าง ๆ ภายในครอบครัว	3.93	.94	4.28	.86	5.355*
6. การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว	3.94	.95	4.22	.82	4.398*
7. การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร	4.23	.93	4.35	.80	1.910
รวม	4.00	.69	4.28	.64	6.620*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวัง ด้านการแก้ปัญหาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาในทุกข้อ ยกเว้นข้อ 7 การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข	4.44	.79	4.56	.71	2.373*
2. การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	4.42	.82	4.56	.71	2.687*
3. การเป็นผู้รับภาระทั้งหมดในการหาเลี้ยงครอบครัว	3.95	.86	4.26	.80	5.101*
4. การมีความขยันอดทนในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว	4.47	.78	4.53	.78	1.084
5. การหารายได้พิเศษเมื่อบุตรเติบโตขึ้น	3.79	1.14	4.08	1.00	4.187*
6. การสร้างหลักประกันให้กับครอบครัว เช่น การทำประกันชีวิต ประกันสุขภาพในครอบครัว การมีบ้านที่คืนและทรัพย์สินที่มีค่าต่าง ๆ	4.22	.92	4.40	.80	3.402*
7. การให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว	3.60	1.03	3.88	1.10	4.516*
รวม	4.12	.59	4.32	.58	5.189*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงในทุกข้อ ยกเว้นข้อ 4 คือ การมีความขยันอดทนในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง
ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	4.46	.72	4.45	.80	0.096
2. การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด	4.37	.79	4.43	.79	1.105
3. การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ	4.30	.79	4.32	.76	0.399
4. การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น	4.06	1.04	4.19	.99	2.190*
5. การมีหลักศีลธรรมประจำใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น มีความซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา อดทน และเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.23	.83	4.43	.79	3.533*
6. การติดตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและนำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้บุตรรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เหมาะสม	4.11	.92	4.21	.86	2.130*
7. การให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีความทุกข์	4.27	.83	4.43	.77	2.979*
8. การแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ เช่น ตรงต่อเวลา เคารพผู้ใหญ่ ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบผู้อื่น	4.46	.74	4.48	.72	0.555
รวม	4.28	.59	4.37	.59	2.590*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงจำนวน 4 คือ การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง หรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตร การมีหลักศีลธรรมประจำใจ โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การติดตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องและคนอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีความทุกข์

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ

บทบาทด้านนันทนาการ	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น ทัศนศึกษา เข้าค่ายพักแรม	4.28	.88	4.40	.72	2.521*
2. การสนับสนุนให้บุตรมีกิจกรรมในยามว่างร่วมกับครอบครัว	3.98	.93	4.15	.88	2.457*
3. การอนุญาตให้บุตรมีโอกาสสร้างสรรค์กับเพื่อนตามความเหมาะสม	3.91	1.00	4.25	.93	4.899*
4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตร ทั้งที่บ้านและโรงเรียน	3.83	1.03	4.13	.89	3.965*
5. การร่วมทำกิจกรรมในวันหยุดกับสมาชิกในครอบครัว เช่น ดูโทรทัศน์ / ปลูกต้นไม้ / จัดสวน	3.88	1.08	4.23	.94	4.512*
6. การสนับสนุนกิจกรรมยามว่างของบุตร เช่น จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสม	3.93	.93	4.13	.94	3.739*

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

บทบาทด้านนันทนาการ	บทบาทที่ปฏิบัติจริง		บทบาทที่คาดหวัง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
7. การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น น้ำตก ชายทะเล สวนสาธารณะหรือสวนสัตว์	3.72	1.09	4.37	.85	7.779*
8. การรักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและครอบครัว	3.99	.90	4.31	.80	5.152*
รวม	3.94	.69	4.24	.66	6.675*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านนันทนาการสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในด้านกรอบมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ บทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นประทับใจ และต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข แสดงไว้ในตารางที่ 4.20 – 4.23

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู		
1.1 บิดาให้การอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี ดูแลเอาใจใส่ครอบครัว	67	49.26
1.2 เปิดโอกาสให้บุตรวัยรุ่นแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี	44	32.35
1.3 บิดามีเวลาว่างให้ครอบครัวน้อย	15	11.04
1.4 บิดามีความหวังไขบุตรวัยรุ่นมากเกินไป	10	7.35
2. ด้านการแก้ปัญหา		
2.1 บิดาเป็นคนมีเหตุผลในการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ดี	80	62.01
2.2 บิดาให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และแก้ปัญหาร่วมกัน อย่างมีเหตุผล	29	22.48
2.3 บิดาไม่เข้าใจปัญหา และความต้องการของวัยรุ่น	15	11.63
2.4 บิดามีนิสัยใจร้อนจะแก้ปัญหาด้วยอารมณ์	5	3.88

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		
3.1 บิดามีความขยันขันแข็งในการหาเลี้ยงครอบครัว	81	47.65
3.2 บิดาสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ดี	63	37.06
3.3 บิดาเป็นหลักสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว	14	8.24
3.4 บิดามีความรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว	12	7.06
4. ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม		
4.1 บิดาเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว และสังคม	82	81.19
4.2 บิดาชอบช่วยเหลือผู้อื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	7	6.93
4.3 บิดาเป็นบุคคลที่เคร่งครัดในกฎระเบียบ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่	7	6.93
4.4 บิดาเป็นแบบอย่างในการประหยัดและอดออม	5	4.95
5. ด้านนันทนาการ		
1.1 บิดาร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวเสมอ	35	42.17
1.2 บิดาส่งเสริมการเล่นดนตรี และให้ออกกำลังกายสม่ำเสมอ	25	30.12
1.3 บิดาพาไปเที่ยวพักผ่อนเมื่อมีเวลาว่าง หรือในวันหยุด	16	19.28
1.4 บิดาให้การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี	7	8.43

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาในด้านการอบรมเลี้ยงดู บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่า บิดาให้การอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี ดูแลเอาใจใส่ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 49.26 รองลงมา บิดาเปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี คิดเป็นร้อยละ 32.35 และบิดามีเวลาว่างให้ครอบครัวน้อย คิดเป็นร้อยละ 11.04 ด้านการแก้ปัญหาบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่าบิดาเป็นคนมีเหตุผลในการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ดี คิดเป็นร้อยละ 62.01 รองลงมาบิดาให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 22.48 และบิดาไม่เข้าใจปัญหาและความต้องการของวัยรุ่น คิดเป็นร้อยละ 11.63 ด้านการ

หาเลี้ยงครอบครัว บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่า บิดามีความขยันขันแข็งในการหาเลี้ยงครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 47.65 รองลงมาคือ บิดาสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ดี คิดเป็นร้อยละ 47.65 รองลงมาบิดาสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ดี คิดเป็นร้อยละ 37.06 และบิดามีความรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 7.06 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่า บิดาเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและสังคม คิดเป็นร้อยละ 81.19 รองลงมาคือ บิดาชอบช่วยเหลือผู้อื่นและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คิดเป็นร้อยละ 6.93 และบิดาเป็นบุคคลที่เคร่งครัดในกฎระเบียบและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 6.93 และด้านนันทนาการ บุตรวัยรุ่นเห็นว่า บิดาร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวเสมอ คิดเป็นร้อยละ 42.17 รองลงมาคือ บิดาส่งเสริมการเล่นดนตรี และให้ออกกำลังกายสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 30.12 และบิดาพาไปเที่ยวพักผ่อนเมื่อมีเวลาว่างหรือในวันหยุด คิดเป็นร้อยละ 19.28

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการ
ตาราง

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู		
1.1 ให้อบิดามีเวลาและให้ความสำคัญกับครอบครัวมากขึ้น	51	54.25
1.2 ให้อบิดามีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจวัยรุ่น	28	29.78
1.3 ให้อบิดาดูแลเอาใจใส่วัยรุ่นมากขึ้น	13	13.83
1.4 ให้อบิดาช่วยแนะนำในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการแต่งกาย	2	2.13
2. ด้านการแก้ปัญหา		
2.1 ให้อบิดารับฟังปัญหาและแนะนำการแก้ปัญหาให้	41	53.25
2.2 ให้อบิดาเข้าใจปัญหาวัยรุ่น	19	24.67
2.3 ให้อบิดาเปิดโอกาสให้บุตรวัยรุ่นได้ตัดสินใจด้วยตนเอง	9	11.69
2.4 ให้อบิดาช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน	8	10.39

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว		
3.1 ให้บิดามีรายได้เพิ่มขึ้น	40	54.05
3.2 ให้บิดาสร้างหลักประกันให้ครอบครัวมากขึ้น	6	8.11
3.3 ไม่อยากให้บิดาหัดใหม่ในการหาเลี้ยงครอบครัวมากเกินไป	3	4.06
4. ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม		
4.1 ให้บิดาเลิกดื่มสุรา	67	84.81
4.2 ให้บิดาเลิกสูบบุหรี่	5	6.33
4.3 ให้บิดาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนของบุตรวัยรุ่นอย่างสม่ำเสมอ	5	6.33
4.4 ให้บิดาเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	2	2.53
5. ด้านนันทนาการ		
1.1 ให้บิดาส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และดนตรี	46	48.94
1.2 ให้บิดาหยุดทำงานพาไปเที่ยวและพักผ่อนนอกบ้าน	25	26.59
1.3 ให้บิดามีเวลามากขึ้นในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว	20	21.28
1.4 ให้บิดาพูดคุย ดูหนัง ฟังเพลงด้วยกันเมื่อมีโอกาส	3	3.19

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น ส่วนใหญ่คาดหวังให้บิดามีเวลาและให้ความสำคัญกับครอบครัวมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 54.25 รองลงมา คาดหวังให้บิดามีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจวัยรุ่น คิดเป็นร้อยละ 29.78 และคาดหวังให้บิดาดูแลเอาใจใส่วัยรุ่นมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 13.83 ด้านการแก้ปัญหาบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่คาดหวังให้บิดารับฟังปัญหาและแนะนำการแก้ปัญหาให้ คิดเป็นร้อยละ 53.25

รองลงมา คาดหวังให้บิดาเปิดโอกาสให้บุตรวัยรุ่นได้ตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 11.69 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่คาดหวังให้บิดามีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 54.05 รองลงมาบิดาเลี้ยงครอบครัวได้คืออยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 33.78 และคาดหวังให้บิดาสรางหลักประกันให้ครอบครัวมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 8.11 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่คาดหวังให้บิดาเลิกดื่มสุรา คิดเป็นร้อยละ 84.81 รองลงมาคาดหวังให้บิดาเลิกสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 6.33 และคาดหวังให้บิดาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนของบุตรวัยรุ่นอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 6.33 ด้านนันทนาการบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่คาดหวังให้บิดาส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และดนตรี คิดเป็นร้อยละ 48.94 รองลงมาคาดหวังให้บิดาหยุดทำงานพาไปเที่ยวและพักผ่อนนอกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.59 และคาดหวังให้บิดามีเวลามากขึ้นในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 21.28

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละบทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นประทับใจมากที่สุด

บทบาทของบิดา	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี ละเว้นอบายมุข ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักความก้าวหน้า และมีความรับผิดชอบสูง	78	72.22
2. พาไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ ในวันหยุด และวันเกิด	12	11.11
3. แสดงความรักและเอาใจใส่ต่อครอบครัวโดยเฉพาะเมื่อบุตรไม่สบาย	10	9.26
4. บิดาจัดงานวันเกิด และชื่อของขวัญให้	8	7.41

จากตารางที่ 4.22 พบว่า บทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่ประทับใจมากที่สุด คือ เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี ละเว้นอบายมุข ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักความก้าวหน้า และมีความรับผิดชอบสูง คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมา คือ พาไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ ในวันหยุดและวันเกิด คิดเป็นร้อยละ 11.11 และแสดงความรัก และเอาใจใส่ต่อครอบครัวโดยเฉพาะเมื่อบุตรไม่สบาย คิดเป็นร้อยละ 9.26

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละบทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข

บทบาทของบิดา	จำนวน	ร้อยละ
1. ให้บิดาลดความใจร้อน มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว	34	43.04
2. ให้บิดารักษาสุขภาพ เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มสุรา และการสังสรรค์ให้น้อยลง	22	27.85
3. ให้บิดาเข้าใจความต้องการของวัยรุ่นและมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น	16	20.25
4. ให้บิดาเลิกนิสัยเจ้าชู้	7	8.86

จากตารางที่ 4.23 พบว่า บทบาทของบิดาที่บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข คือ ต้องการให้บิดาลดความใจร้อน มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 43.04 รองลงมา คือ ต้องการให้บิดารักษาสุขภาพ เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มสุรา และการสังสรรค์ให้น้อยลง คิดเป็นร้อยละ 27.85 และต้องการให้บิดาเข้าใจความต้องการของวัยรุ่นและมีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.25

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ในทัศนะของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.1.1 ศึกษาทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ
- 1.1.2 ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็น

ข้าราชการตำรวจ

- 1.1.3 เปรียบเทียบทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 15 – 18 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 – 3 กระทรวงศึกษาธิการ และมีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ จำนวน 412 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นมี 5 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังให้บิดาปฏิบัติต่อบุตรวัยรุ่น

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3 จำนวน 14 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและประสานงานกับอาจารย์แนะแนวให้ช่วยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งคืนแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากอาจารย์ฝ่ายแนะแนว จำนวน 196 ชุด ตามจำนวนเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.0 for Windows โดย

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าสถิติร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้วยคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) วิเคราะห์ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4) วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัยบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1.3.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน อายุระหว่าง 15 – 18 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 – 3 จำนวน 196 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 56.60 และเพศชายร้อยละ 43.40 ส่วนใหญ่มีอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.50 และมีผลการเรียนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2.00 – 2.99 คิดเป็นร้อยละ 46.90 การศึกษาของบิดาส่วนใหญ่จบปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 43.90 บิดามียศชั้นประทวนมากกว่ายศชั้นสัญญาบัตร โดยบิดามียศชั้นประทวนคิดเป็นร้อยละ 59.70 บุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีเวลาพบปะพูดคุยกับบิดาวันละ 3 – 4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 23.50

1.3.2 ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

เมื่อศึกษาทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจเป็นรายด้าน สามารถสรุปนำเสนอได้ ดังนี้

1) *ด้านการอบรมเลี้ยงดู* ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นการให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

2) *ด้านการแก้ปัญหา* ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

3) *ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว* ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

4) *ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม* ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

5) *ด้านนันทนาการ* ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

1.3.3 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

เมื่อศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจเป็นรายด้าน สามารถสรุปนำเสนอได้ ดังนี้

1) *ด้านการอบรมเลี้ยงดู* ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

2) *ด้านการแก้ปัญหา* ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

3) *ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว* ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง และการมีความซื่อสัตย์ในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว นอกนั้นความคาดหวังอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

4) *ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม* ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

5) *ด้านนันทนาการ* ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ

1.3.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1) *ด้านการอบรมเลี้ยงดู* โดยรวมบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังเกือบทุกข้อ ยกเว้น การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร โดยทักษะที่แตกต่างพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

2) *ด้านการแก้ปัญหา* โดยรวมบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังเกือบทุกข้อ ยกเว้น การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษา เล่าเรียนของบุตร โดยทักษะที่แตกต่างพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

3) *ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว* โดยรวมบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังเกือบทุกข้อยกเว้น การมีความขยันอดทนในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว โดยทักษะที่แตกต่างพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

4) *ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม* โดยรวมบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังเกือบทุกข้อ ยกเว้น การปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ และการแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ โดยทักษะที่

แตกต่างกันพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

5) *ด้านนันทนาการ* โดยรวมบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังทุกข้อ โดยทัศนคติที่แตกต่างพบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

1.3.5 การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน

2 สมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

1) สมมติฐานข้อที่ 1 “บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมาก” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2) สมมติฐานข้อที่ 2 “บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

2.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

2.3 การเปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

2.1 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.06$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปนัดดา จั่นผ่อง (2541) ที่พบว่า เจตคติที่มีต่อบิดาของนักศึกษาชาย โดยรวมอยู่ใน

ระดับดี และการศึกษาของ กุสุมาลี ไชยเมือง (2540) ก็พบว่า บิดามีการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แสดงว่า บิดาเข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมกับการมารดา ดูแลเอาใจใส่บุตรวัยรุ่น “การที่บิดาได้มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จะช่วยให้บุตรเกิดความผูกพันกับบิดาเช่นเดียวกับมารดา เห็นความสำคัญว่า บิดาเป็นส่วนหนึ่งของบุตร ทำให้บุตรเกิดความรักใคร่ เกิดความไว้วางใจในตัวบิดา และมีผลช่วยให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดาและบุตรดีขึ้น” (กุสุมาลี ไชยเมือง 2540: 9) แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ จารุณี อรัญญู (2542) ที่พบว่า บิดามีการรับรู้บทบาทและปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บุตรมีเวลาในการพบปะพูดคุยกับบิดา 3-4 ชั่วโมงจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.50 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเวลาให้กับบุตรค่อนข้างน้อย แต่ปรากฏว่า บิดาได้ใช้เวลาเหล่านี้ ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของบุตร ซึ่งสอดคล้องกับพจน์ บุญยะจินดา (2545: 207-208) ที่กล่าวว่า “บทบาทหน้าที่ของบิดาต้องให้เวลากับบุตรมากที่สุดเท่าที่จะมีเวลา” ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา จึงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

เมื่อพิจารณาทักษะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ($\bar{X} = 4.28$) ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.00$) ด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X} = 3.96$) และด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 3.94$) จากผลการวิจัยดังกล่าว นำมาอภิปรายเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1.1 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีทักษะต่อบทบาทของบิดาในด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.96$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ น้ำทิพย์ ชูเวทย์ (2539) ที่พบว่า บิดาจะใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปันดดา จันทอง (2541) ที่พบว่า การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายด้านการอบรมเลี้ยงดูมีคะแนนสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทการเลี้ยงดูบุตรเป็นบทบาทที่สำคัญของบิดาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของลักษณะครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น บิดาต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลบุตรให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาการบุตรทั้งทางร่างกาย

จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปฏิบัติมากในเรื่อง “การดูแลให้คำแนะนำบุตรรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย” ($\bar{X} = 4.05$) “การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม” ($\bar{X} = 3.98$) “การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัว” ($\bar{X} = 4.10$) “การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหายาให้รับประทานหรือพาไปพบแพทย์” ($\bar{X} = 4.23$) “การเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ” ($\bar{X} = 3.97$) “การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนว่ากล่าวหรือลงโทษ” ($\bar{X} = 3.98$) “การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร เช่น ความประพฤติ การเรียนและการคบเพื่อน / เพื่อนต่างเพศ” ($\bar{X} = 4.20$) และ “การเข้าใจสภาพอารมณ์ของบุตรที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ” ($\bar{X} = 3.71$) นอกจากนี้ บุตรวัยรุ่น ร้อยละ 49.26 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า บิดาให้การอบรมสั่งสอนและดูแลครอบครัวเป็นอย่างดี ซึ่งแสดงว่าบิดามีความตระหนักในบทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า บิดามีบทบาทอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) ในเรื่อง “การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น” ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร วชิรวงศ์ (2541) ที่พบว่า พฤติกรรมของบิดาในด้านการดูแลให้ความรู้ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสุขภาพทางเพศแก่บุตรวัยรุ่น มีคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.60 และมีอายุ 16 ปี บิดาอาจเห็นว่า การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น อาจไม่ดีเท่ากับมารดา ซึ่งเป็นเพศเดียวกัน บุตรวัยรุ่นจึงมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

2.1.2 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการ

แก้ปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการแก้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.00$) ข้อค้นพบดังกล่าวขัดแย้งกับผลการวิจัยของ พาณี บุตรนิพันธ์ (2540) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของวัยรุ่นในบทบาทการเป็นบิดากับบทบาทการปฏิบัติจริงของบิดา พบว่า บิดามีบทบาทน้อยในด้านการแก้ปัญหา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาในฐานะหัวหน้าครอบครัว มักจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในครอบครัว รับฟัง และช่วยแก้ปัญหาให้บุตร ให้คำปรึกษาแก่บุตร เมื่อบุตรมีปัญหาหรือรู้สึก

ไม่สบายใจ โดยเฉพาะปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของวัยรุ่น นอกจากนี้ บิดายังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัวด้วย จะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า บิดามีบทบาทระดับปฏิบัติมากในเรื่อง “การรับฟังและช่วยแก้ ปัญหาให้บุตร” ($\bar{X} = 3.94$) “การให้คำปรึกษาแก่บุตรเมื่อมีปัญหาหรือรู้สึกไม่สบายใจ” ($\bar{X} = 3.78$) “การให้คำแนะนำเมื่อบุตรประสบปัญหาด้านการเรียนและการคบเพื่อน” ($\bar{X} = 4.07$) “การตัดสินใจ ปัญหาด้วยความยุติธรรม เมื่อบุตรมีปัญหากับสมาชิกในครอบครัว” ($\bar{X} = 4.13$) “การใช้เวลาและร่วมตัดสินใจตัดสินใจต่าง ๆ ภายในครอบครัว” ($\bar{X} = 3.93$) “การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว” ($\bar{X} = 3.94$) และ “การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร” ($\bar{X} = 4.23$) ดังนั้น บุตรวัยรุ่น จึงมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาในด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

2.1.3 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.12$) ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล (2533) ที่พบว่า เจตคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพียว ผลภาค (2529) ที่พบว่า บทบาทของบิดาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และสอดคล้องกับบทบาทของบิดาตามทฤษฎีพัฒนาการของ ดูวอลล์ (Duvall, 1977: 16) ที่กล่าวว่า บิดาควรมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บิดาในฐานะเป็นผู้นำครอบครัว ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว โดยหารายได้เพิ่มวางแผนด้านการเงินของครอบครัว และให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่การงานเป็นอันดับแรก บิดาจึงมีการปฏิบัติบทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัวในระดับมาก ส่งผลให้บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมากด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทบิดาในเรื่องการให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.60$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจของกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนใหญ่มีระดับยศชั้นประทวนร้อยละ 59.70 จึงมีรายได้ไม่มากนัก ประกอบกับบุตรวัยรุ่นเริ่มมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น บิดาจึงอบรมสั่งสอนให้บุตรวัยรุ่นรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด มีชัยสถ์ และให้บุตรได้มีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรไปในทางที่ดีได้อีกวิธีการหนึ่ง บุตร

วัยรุ่นจะภาคภูมิใจว่า ตนเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งของครอบครัว โดยบิดาอาจเปิดเผยรายได้ของครอบครัวให้บุตรคิดหาเหตุผลว่า ควรใช้จ่ายอย่างไร เพื่อไม่ให้บิดามารดาลำบาก ควรฝึกให้บุตรใช้จ่ายเป็น (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม 2517: 91) ดังนั้น บุตรวัยรุ่นจึงมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาในด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

2.1.4 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม มีค่าเฉลี่ยมากกว่าบทบาทของบิดาในด้านอื่น ๆ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2526) ที่พบว่า บิดาควรปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดา 5 ด้าน คือ (1) ด้านการเป็นบิดาที่ดี (2) ด้านการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี (3) ด้านการเป็นบุคคลตัวอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว (4) ด้านการเป็นสามีที่ดี และ (5) ด้านการเป็นพลเมืองดีของสังคม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ วัลลภ ตังคณานุกฤษ (2537) ที่กล่าวว่า บิดาต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นพลเมืองดีของสังคม ได้แก่ มีหลักธรรมประจำใจและเสียสละเพื่อส่วนรวม นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ก็พบว่า บุตรวัยรุ่นร้อยละ 81.19 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นว่าบิดาเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2523: 48) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ควรเสริมสร้างความซื่อสัตย์ อบรมสั่งสอนเด็ก และทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นผู้นำที่ดี รักครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างให้บุตรปฏิบัติตาม บุตรวัยรุ่นจึงมีทัศนคติต่อบทบาทของบิดาในด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมในระดับปฏิบัติมาก

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาในเรื่อง “การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น” อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.06$) แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าบทบาทของบิดาด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมในเรื่องอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เวลาส่วนใหญ่ที่บุตรทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นเวลาเดียวกันกับเวลาของบิดาที่ต้องปฏิบัติหน้าที่จำเป็นเร่งด่วนทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ทำให้บิดาไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้นบ่อยครั้ง บุตรวัยรุ่นจึงรู้สึกว่ามีบิดาไม่ค่อยมีเวลาให้ค่าเฉลี่ยในเรื่องดังกล่าว จึงน้อยกว่าบทบาทของบิดาด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมเรื่องอื่น ๆ

2.1.5 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ด้านนันทนาการ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.94$) แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าบทบาทของบิดาในด้านอื่น ๆ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล (2533) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของเจตคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดา น้อยที่สุด คือ ด้านนันทนาการ และผลการวิจัยของ เพียว ผลภาค (2529) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยบทบาทของบิดา น้อยที่สุด คือ ด้านนันทนาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก มีวันหยุดไม่แน่นอน (พจน์ บุญยะจินดา 2545: 207 – 208) จึงไม่สะดวกที่จะพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวหรือพักผ่อนในที่ต่าง ๆ บุตรวัยรุ่นจึงมีทักษะต่อบทบาทของบิดาในด้านนันทนาการ ต่ำกว่าบทบาทของบิดาในด้านอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ให้ความสำคัญต่อบทบาทของบิดา มีความเข้าใจพัฒนาการของวัยรุ่น ประกอบกับไม่ค่อยมีเวลาพาครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนในที่ต่าง ๆ จึงสนับสนุนและส่งเสริมบุตรให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น จัดกิจกรรมทัศนศึกษา หรือเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น บุตรในระยัยรุ่นเป็นวัยที่มีความต้องการเที่ยวเตร่ สนุกสนาน เพลิดเพลิน อาจจะออกมาในรูปแบบของกิจกรรมกีฬาหรือการบันเทิง ชอบเที่ยวเตร่เป็นหมู่คณะ (วิทยา นาควัชระ 2544: 203 – 204) บุตรวัยรุ่นจึงมีทักษะต่อบทบาทของบิดาด้านนันทนาการอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

2.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.29$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ที่พบว่า วัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โดยทั่วไปแล้ว บุตรทุกคนย่อมคาดหวังหรือต้องการให้บิดาของตน เป็นอย่างที่ท่านต้องการ คือ เป็นคนดี หาเลี้ยงครอบครัว ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหา มีเวลาพูดคุยกับบุตร เป็นแบบอย่างที่ดีของบุตรและเป็นคนดีของสังคม ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาจึงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

เมื่อพิจารณาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการ ตำรวจ เป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ($\bar{X} = 4.37$) บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($\bar{X} = 4.32$) บทบาทด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.28$) บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู ($\bar{X} = 4.25$) และบทบาทด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 4.24$) จากผลการวิจัยดังกล่าว นำมาอภิปรายเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.2.1 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการอบรมเลี้ยงดู โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.25$) ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นยังมีความต้องการให้บิดามีบทบาทในด้านการอบรมเลี้ยงดูเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในระดับปฏิบัติมากในเรื่อง “การดูแลให้คำแนะนำบุตร รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย” ($\bar{X} = 4.31$) “การส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกายที่เหมาะสม” ($\bar{X} = 4.20$) “การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัว” ($\bar{X} = 4.32$) “การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น” ($\bar{X} = 3.80$) “การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหา ยาให้รับประทานหรือพาไปพบแพทย์” ($\bar{X} = 4.40$) “การเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ” ($\bar{X} = 4.31$) “การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ” ($\bar{X} = 4.48$) “การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร เช่น ความประพฤติ การเรียน และการคบเพื่อน / เพื่อนต่างเพศ” ($\bar{X} = 4.20$) และ “การเข้าใจสภาพอารมณ์ของบุตรที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ” ($\bar{X} = 4.24$) และพบว่า บุตรวัยรุ่นร้อยละ 54.25 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังให้บิดามีเวลาและให้ความสำคัญกับครอบครัวมากขึ้น และร้อยละ 29.78 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ก็มีความคาดหวังให้บิดามีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจวัยรุ่น ดังนั้น ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูจึงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุดเรื่อง “การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ” ($\bar{X} = 4.48$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่น

มีความคิดว่าตนโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว บิดาจึงไม่ควรลงโทษตนเมื่อกระทำการใด ๆ ผิดพลาด แต่ควรเปิดโอกาสให้ตนได้ชี้แจงเหตุผลของความผิดพลาดนั้นเสียก่อน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า บุตรวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่ำสุดในเรื่อง “การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น” ($\bar{X} = 3.80$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 56.60 เป็นบุตรวัยรุ่นเพศหญิง อาจมีความเขินอาย และไม่กล้าซักถามบิดาถึงความเปลี่ยนแปลงของร่างกายตนเองเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เพราะเห็นว่าเป็นเพศตรงข้าม จึงไปขอคำปรึกษาจากมารดาหรือกลุ่มเพื่อนเพศและวัยเดียวกันมากกว่า ดังนั้น ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาในเรื่องดังกล่าวจึงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ด้านการแก้ปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการแก้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.28$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยฉ่างค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหายู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงมีปัญหากับการปรับตัว และปัญหาคับข้องใจในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตน จนเกิดความวิตกกังวลและว้าวุ่นใจ บุตรวัยรุ่นจึงคาดหวังที่จะให้บิดาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ให้กับตน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุดในเรื่อง “การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร” ($\bar{X} = 4.35$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นมีความคิดว่าตนยังขาดข้อมูล หรืออาจมีความลังเลใจเกี่ยวกับสถานศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงต้องการให้บิดาช่วยตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า บุตรมีความคาดหวังระดับปฏิบัติมาก ในเรื่อง “การตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรมเมื่อบุตรมีปัญหากับสมาชิกในครอบครัว” ($\bar{X} = 4.33$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความรู้สึกรุนแรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา จนบางครั้งอาจเกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว และหาข้อยุติไม่ได้ จึงคาดหวังให้บิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ช่วยตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นร้อยละ 53.25 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังให้บิดารับฟังปัญหาและแนะนำการแก้ปัญหาให้ และร้อยละ 24.67 คาดหวังให้บิดาเข้าไปปัญหาของวัยรุ่น

2.2.3 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.32$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญญาณ์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในระดับปฏิบัติมากที่สุดในเรื่อง “การให้ความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุข” ($\bar{X} = 4.56$) “การเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง” ($\bar{X} = 4.56$) และ “การมีความขยัน อดทน ในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว” ($\bar{X} = 4.53$) และสอดคล้องกับความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นที่คาดหวังให้บิดามีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นมีความคิดว่า บิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงควรมีบทบาทในการดูแลครอบครัวให้มีความสุข ขยันและอดทน รับผิดชอบในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นเห็นว่าฐานะการเงินภายในครอบครัวยังไม่มั่นคงเท่าที่ควร เพราะบิดาส่วนใหญ่ร้อยละ 59.70 มีระดับยศชั้นประทวน ซึ่งมีเงินเดือนน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนา โหมยิตานิชพงษ์ (2542) ที่พบว่า ข้าราชการตำรวจระดับยศชั้นสัญญาบัตร จะมีรายได้และฐานะที่ดีกว่าข้าราชการตำรวจที่มีระดับยศชั้นประทวน ดังนั้น บุตรวัยรุ่นจึงมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในด้านการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า บุตรวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่ำสุดในเรื่อง “การให้บุตรมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงินในครอบครัว” ($\bar{X} = 3.88$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นคิดว่าตนอยู่ในฐานะบุตร อายุยังน้อย ไม่สมควรเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนด้านการเงิน ควรเป็นหน้าที่ของบิดาและมารดา ประกอบกับบุตรวัยรุ่นอาจมีสิ่งที่อยู่ในความสนใจ หรือน่าติดตามมากกว่า เช่น เรื่องการคบเพื่อนหรือเพื่อนต่างเพศ ทำให้บุตรวัยรุ่นไม่มีความใส่ใจหรือสนใจในการวางแผนด้านการเงินของครอบครัว ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นในเรื่องการวางแผนด้านการเงินจึงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2.4 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.37$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล (2544) ที่พบว่า บุตรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.2 มีความคาดหวังให้บิดามารดาเป็นคนดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังให้บิดาแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตามกฎหมาย มีหลักศีลธรรมประจำใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนหรือมีความทุกข์ เนื่องจากบิดามีอาชีพเป็นข้าราชการตำรวจ มีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชน และได้ชื่อว่าเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ บิดาก็ควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม สอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2517) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหลักการและคุณค่าของชีวิตที่ควรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

นอกจากนี้ ความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นร้อยละ 84.81 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังให้บิดาเลิกดื่มสุรา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาเป็นข้าราชการตำรวจ มีความเครียดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเสี่ยงสูง ไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อนอยู่กับครอบครัว ประกอบกับมีรายได้น้อย จึงหาทางออกโดยการดื่มสุรา บุตรวัยรุ่นจึงคาดหวังให้บิดาเลิกดื่มสุรา

2.2.5 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.24$) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ เอเวอร์โซล (Eversoll, 1979) ที่พบว่า กลุ่มนักศึกษาชายมีความคาดหวังว่า บิดาควรมีบทบาทในด้านนันทนาการมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าบิดาส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงาน ทำให้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวน้อยลง ซึ่งอาจมีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรวัยรุ่นกับบิดาไม่ดีเท่าที่ควร (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ 2538) นอกจากนี้ เป็นเพราะสภาพสังคมปัจจุบัน บิดาและบุตรใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกบ้านมากกว่า จึงมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย การทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกก็น้อยลงไปด้วย ทำให้บุตรวัยรุ่นคาดหวังหรือต้องการให้บิดามีบทบาทด้านนันทนาการอยู่ในระดับปฏิบัติสูง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังระดับปฏิบัติมากในเรื่อง “การส่งเสริมให้บุตรเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น” “การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ” และ “การรักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและครอบครัว” และสอดคล้องกับความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นร้อยละ 48.94 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความคาดหวังให้บิดาส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และดนตรี และบุตรวัยรุ่นร้อยละ 26.59 มีความคาดหวังให้บิดาหยุดทำงาน พาไปเที่ยวและพักผ่อนนอกบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นเห็นว่า บิดาซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจไม่ค่อยมีเวลาว่างให้กับครอบครัว วันและเวลาหยุดพักผ่อนไม่แน่นอน ไม่ค่อยมีเวลาไปร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น และไม่ค่อยมีเวลาออกกำลังกาย บุตรวัยรุ่นจึงคาดหวังให้บิดาปฏิบัติมากในด้านนันทนาการ

2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับ บทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับ บทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ที่พบว่า วัยรุ่นมีความคาดหวังใน บทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่บิดาปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยฎงค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความสับสน ต้องการความรักความเข้าใจมากกว่า บุคคลในวัยอื่น ๆ จึงมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2525: 44 – 46) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นต้องการความรัก ความสนุกสนาน อิสระ การยกย่อง ชื่อเสียง มีอุดมคติสูง ต้องการได้รับความสำเร็จ และสอดคล้องกับ อัจฉรา สุขารมณ (2522: 35 – 37) ที่กล่าวว่า ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร บิดาจะต้องเข้าใจพื้นฐานความต้องการของบุตร เพื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ คือ ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจธรรมชาติของเด็กแต่ละขั้นแต่ละวัย ความ มั่นคงทางจิตใจ และการเป็นที่ยอมรับของสังคม ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519: 149 – 152) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรว่า บิดาควรจะมีลักษณะของความเป็นผู้นำ มีความเมตตากรุณา เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการสร้างวินัยในครอบครัว การตรงต่อเวลา การรักษาความสัตย์สุจริต มีความ เข้มแข็ง อดทน มีระเบียบวินัย แต่พร้อมที่จะมีความยืดหยุ่นเมื่อมีเหตุผลพอสมควร เพื่อให้เด็กวัยรุ่น

เห็นว่า การสร้างวินัยนั้นไม่ใช่เรื่องทารุณโหดร้าย บิดาจึงควรแสดงความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ และบุตรวัยรุ่นอาจมีความต้องการให้บิดาเข้ามามีบทบาทต่อบุตรมากขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านการอบรม เลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้าน นันทนาการ แม้ว่าบิดาจะปฏิบัติบทบาทในทุกด้านอยู่ในระดับมากแล้วก็ตาม

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่ คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงในทุกด้าน ซึ่งจะนำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

2.3.1 เปรียบเทียบทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการอบรมเลี้ยงดู สูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังจะ สูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ที่พบว่า วัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับผลการ วิจัยของ อัญญาณ์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในการ อบรมเลี้ยงดูสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงว่าวัยรุ่นยังมีความต้องการที่จะให้บิดาเข้ามามีบทบาทต่อ บุตรมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่อง “การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร” ที่พบว่า บทบาทที่คาดหวัง ไม่แตกต่างจากบทบาทที่ปฏิบัติจริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นเป็นระยะที่เริ่มเข้าสู่ความเป็น ผู้ใหญ่ ต้องการอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ชอบอยู่ตามลำพัง ต้องการคบเพื่อน มีโลกส่วนตัว ต้องการมี ห้องส่วนตัวเป็นสัดส่วน และมีความสนใจเพศตรงข้าม (สุชา จันทน์เอม 2529: 161) ซึ่งบุตรวัยรุ่น ส่วนใหญ่อาจคาดหวังให้บิดาสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนในบางเรื่อง เช่น การดูแลเอาใจใส่เมื่อบุตร ไม่สบาย การเปิดโอกาสให้บุตรชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ และอาจไม่ต้องการให้บิดา สนใจพฤติกรรมของตนในบางเรื่อง เช่น การคบเพื่อนต่างเพศ และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบิดาที่จะต้องเข้าใจและ ยอมรับความต้องการของวัยรุ่น (จรรยา สุวรรณทัต 2545: 425) บุตรวัยรุ่นจึงมีความคาดหวังต่อ บทบาทของบิดาในเรื่อง การสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่น ไม่แตกต่างจากบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของบิดา

2.3.2 เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการแก้ปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการแก้ปัญหาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหายู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในด้านการแก้ปัญหาสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดา และผลการวิจัยครั้งนี้เรื่อง “การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร” พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงไม่แตกต่างจากบทบาทที่คาดหวัง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นยังไม่มีข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จึงคาดหวังให้บิดาช่วยตัดสินใจให้ ประกอบกับบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการศึกษาของบุตร ต้องการให้บุตรมีอนาคตที่ดี และ แอนเดอร์สัน (อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล 2533: 12) ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดา ด้านการแก้ปัญหา คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตร และสอดคล้องกับ เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2526: 38) ที่กล่าวว่า บทบาทของบิดา คือ การดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษาสูง แสดงให้เห็นว่า บิดาปฏิบัติบทบาทในเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานศึกษาเล่าเรียนของบุตรวัยรุ่นในระดับมาก จึงไม่พบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังในเรื่องดังกล่าว

2.3.3 เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ข้อค้นพบดังกล่าว ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ พาณี บุตรนิพันธ์ (2540) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทการเป็นบิดาสูงกว่าบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง ยกเว้น บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) และ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่าบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง และผลจากการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า เรื่อง “การมีความขยันอดทนในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว” บทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริงไม่แตกต่างจากบทบาทที่คาดหวัง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุตรวัยรุ่นเห็นบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว มีความขยันอดทนในการ

หาเลี้ยงครอบครัวเป็นอย่างดี ซึ่ง ดูวอลล์ (Duvall, 1977: 16) ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดาตามทฤษฎีพัฒนาการครอบครัวว่า บิดาต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว สอดคล้องกับ แอนเดอร์สัน (อ้างถึงใน พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล 2533: 12) ที่ศึกษาบทบาทของบิดาในด้านการหาเลี้ยงครอบครัวว่า บิดาให้ความสำคัญในการหารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อบุตรเติบโตขึ้น ประกอบกับบิดาได้เห็นความสำคัญของการหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น จึงไม่พบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังในเรื่องดังกล่าว

2.3.4 เปรียบเทียบทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอเวอร์โซล (Eversoll, 1979) อัยกานต์ กวีวัฒนา (2539) และพาณี บุตรนิพันธ์ (2540) ที่พบว่า บทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคมของบิดามารดา เป็นสิ่งที่วัยรุ่นต้องการเช่นเดียวกับบทบาทด้านอื่น ๆ ของบิดามารดา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) ที่พบว่า วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53 ต้องการให้บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเอง และการที่วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา จะทำให้วัยรุ่นยึดเอาบิดามารดาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เพราะฉะนั้น บิดามารดาควรมีพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม เพื่อวัยรุ่นจะได้ถือเอาแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา มาประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม และผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บทบาทของบิดาเรื่อง “การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองหรือร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนของบุตรจัดขึ้น” “การมีหลักศีลธรรมประจำใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น มีความซื่อสัตย์ เมตตา กรุณา อดทน และเสียสละเพื่อส่วนรวม” “การให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่เดือดร้อนและมีความทุกข์” และ “การแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับ เช่น ตรงต่อเวลา เคารพผู้ใหญ่ ซื่อสัตย์ และไม่เอาเปรียบผู้อื่น” บทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริงไม่แตกต่างกับบทบาทของบิดาที่วัยรุ่นคาดหวัง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ต้องแสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ ต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนอยู่แล้ว บุตรวัยรุ่นเองก็เห็นว่าบิดาปฏิบัติบทบาทในเรื่องดังกล่าวได้ตามความคาดหวังของตน จึงไม่พบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังในเรื่องดังกล่าว

2.3.5 เปรียบเทียบทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ ด้านนันทนาการ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านนันทนาการสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พาณี บุตรนิพันธ์ (2540) และ อัยฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านนันทนาการสูงกว่าบทบาทที่บิดาปฏิบัติจริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ แม้จะปฏิบัติบทบาทด้านนันทนาการในระดับมากแล้ว แต่บิดาก็ยังไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัว เนื่องจากมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ต้องเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว วันและเวลาหยุดพักผ่อนไม่แน่นอน ไม่ค่อยมีเวลาไปร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเที่ยวเตร่ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อหาความรู้ความบันเทิงใจ บุตรวัยรุ่นจึงมีความคาดหวังให้บิดามีบทบาทด้านนันทนาการสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่จะเสนอแนะบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ บิดาในอาชีพอื่น ๆ ที่มีบุตรวัยรุ่น และผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้ปรับปรุงการปฏิบัติบทบาทของบิดา และเสนอแนะให้ทำการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

3.1.1 ระดับครอบครัว บิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจได้แสดงบทบาทโดยรวมในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม และด้านนันทนาการอยู่ในระดับปฏิบัติมาก บิดาจึงควรรักษาระดับการปฏิบัติบทบาทที่ดีเช่นนี้ไว้ให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง หรืออาจปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยเพิ่มความสนใจ ความเอาใจใส่ ติดตาม และสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตรอย่างใกล้ชิด เช่น สละเวลาพบุตรไปพบแพทย์ด้วยตนเอง เมื่อบุตรเจ็บป่วย เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรทั้งที่บ้านและโรงเรียน หรือจัดพิธีกรรมทางศาสนาให้บุตรในวันสำคัญ เช่น วันเกิด วันขึ้นปีใหม่ อันเป็นการกระทำที่แสดงให้บุตรได้รับรู้ถึงความรัก และความปรารถนาดีที่บิดามีต่อบุตรได้อย่างชัดเจน

ส่วนบทบาทของบิดาในเรื่องการให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นนั้น บิดาควรแสดงบทบาทที่ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตร ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยเริ่มสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับบุตรตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้สามารถพูดคุยกับบุตรได้ทุกเรื่อง เรื่องการแก้ปัญหาส่วนตัวของบุตรวัยรุ่นในด้านการคบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ บิดาควรเอาใจใส่ ชักถาม ติดตาม และแนะนำแนวทางให้บุตรวัยรุ่นรู้จักการตัดสินใจด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นมีอิสระในทางความคิดและการกระทำ ส่วนการเป็นแบบอย่างทางสังคมของบิดาด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่ไม่ดี เช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ บิดาควรเลิกกระทำ เพราะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบิดา และยังถือเป็นการให้ความร่วมมือรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในสังคมปัจจุบันอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ บิดาควรหาเวลาพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตาม โอกาสและความเหมาะสม ส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นเล่นกีฬาที่ถนัดนอกเหนือจากกิจกรรมอื่น ๆ เพราะจะทำให้พัฒนาการของบุตรวัยรุ่นในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา มีความสมบูรณ์มากขึ้น อันจะเป็นรากฐานที่ดีในการดำเนินชีวิตของบุตรวัยรุ่น และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติสืบไป ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดาจึงควรให้ความเอาใจใส่ต่อบุตรตั้งแต่เยาว์วัย

3.1.2 ระดับหน่วยงาน หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) **โรงเรียน** ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ แนะนำและส่งเสริมบทบาทการเป็นบิดาที่ดีในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้บิดาได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการแสดงบทบาทการเป็นบิดาที่ดี และควรเพิ่มเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดาที่ดีในหลักสูตรการเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา และระดับชั้นอุดมศึกษา

2) **หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย องค์กรต่าง ๆ ควรมุ่งเน้นนโยบายในการส่งเสริมให้บิดาตระหนักในบทบาทการเป็นบิดาที่ดี โดยจัดอบรมให้ความรู้สำหรับบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจ และบิดาในอาชีพอื่น ๆ นอกจากนี้ ควรจัดทำเอกสารแนะนำบิดาในการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาที่ดี จัดทำโครงการให้คำปรึกษา แนะนำบิดาที่มีบุตรวัยรุ่น เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งบทบาทด้านอื่น ๆ โดยที่บิดาสามารถขอคำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นได้ จัดให้มีกลุ่มพบปะพูดคุยกันระหว่างบิดาที่มีบุตรวัยรุ่น เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการให้คำแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.1.3 ระดับสังคม รัฐควรให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนในทุก ๆ ด้านอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งบิดามารดาและบุตร เน้นให้บิดาเห็นความสำคัญของคนให้มาก ในการมีส่วนร่วมช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตร การรณรงค์ส่งเสริมให้บิดาได้รับรู้บทบาทการเป็นบิดาที่ดีนั้น อาจทำได้โดยการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ บทความในหนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นป้าย ภาพโปสเตอร์ และเอกสารแผ่นพับ รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับครอบครัว เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดาและบุตร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยที่ควรศึกษาสืบเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

3.2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ลึก จึงควรมีการศึกษายบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้เพื่อการพัฒนาบทบาทของบิดาให้ดียิ่งขึ้น

3.2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 15-18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3 ที่มีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้มีขอบเขตการวิจัยที่กว้างขึ้น จึงควรทำการศึกษากลุ่มวัยรุ่นชายหญิงในวัยเดียวกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการเป็นบิดาที่ดีต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่นหรือบุตรในวัยอื่น ๆ เพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- กรกนก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ “ความเข้าใจตนเองและความคาดหวังต่อการศึกษอบรมเพื่อการพัฒนาตนเอง : ศึกษากรณีสถานฝึกอบรมบ้านกรุณา” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2535
- กันยา สุวรรณแสง *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร อักษรพิทยา 2536
- เกศสินี กลั่นบุศย์ “ความคาดหวังของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลต่อการบริการของโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2540
- ก่อ สวัสดิพานิชย์ *ความสัมพันธ์ในครอบครัว* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช 2519
- งามพิศ สัตย์สงวน *การวิจัยทางมนุษยวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2542
- จงกลณี ต้อยเจริญ “สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดาการเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2540
- จรรยา สุวรรณทัต “หน่วยที่ 5 ระบบครอบครัวกับระบบสังคม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน้า 5 – 5. นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- จารุณี อรัญภูมิ “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการและการรับรู้บทบาทการเป็นบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2542
- จ่านง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวัดมหาธาตุ 2532
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ *พ่อในสังคมไทย* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2526
- ชื่นสุข ฤกษ์งาม “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อในมุมมองของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2537

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล “บทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543

ทวีรัศม์ ชนาคม *พัฒนาครอบครัวและเด็ก* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ 2518

ทัศนาศ บุญทอง “ทฤษฎีบทบาท : แนวคิดและการนำไปใช้ในวิชาชีพพยาบาล” *วารสารพยาบาล*

ธนา โหมยิตตนิชพงศ์ ร.ต.อ “บทบาทการเป็นบิดาของตำรวจกองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจ

นครบาล” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ 2542

นางพงา ลิ้มสุวรรณ (ออนไลน์) จาก <http://www.social.2000> (เข้าถึง 24 กันยายน 2545)

นพมาศ ชีรวัดิน *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534

น้ำทิพย์ ชูเวทย์ “บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญา

กหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2539

ปนัดดา จั่นพ่อง “การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2541

ปราณี แสดคง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา

ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2538

ประชา พรหมนอก *ตำรวจกับการพัฒนา การพัฒนานำการปราบปราม* กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์ตำรวจ 2540

ประชา พรหมนอก “ตำรวจของประชาชน” ทรงจิต พูลลาภ บรรณาธิการกรุงเทพมหานคร 2540

ประภัสสร ปานศรี “การศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและครูต่อคุณลักษณะครูแนะแนว

ในโรงเรียนประถมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา

การศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536

ประมวญ ดิลกสินสัน *จิตวัฒนา : จิตวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

2524

ประสาธ หลักศิลา *สังคมวิทยา* สำนักพิมพ์ก้าวหน้า 2511

ประสาร ทิพย์ธารา *พัฒนาและการปรับตัวของวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร แพร่วิทยา 2521

ประภัสสร ปานศรี “การศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและครูต่อคุณลักษณะครูแนะแนวโรงเรียน
ประถมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและ
การแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536

ปิติพงศ์ ประเสริฐผล “การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคาดหวังในชีวิต
กับความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535

พจน์ บุญยะจินดา พล.ต.อ. สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2545

พัทธา สายหู *กลไกของสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529

พัชนี วรกวิน *จิตวิทยาสังคม* นนทบุรี โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2522

พาณี บุตรนิพนธ์ “บทบาทการเป็นบิดาในมุมมองของวัยรุ่นในจังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2540

พงษ์สุดา รัตนมาสมงคล “ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ
ด้านการปรับตัวของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2533

เพียวี ผลภาค “บทบาทของบิดาบทบาทของมารดาการปรับตัวกับเพื่อนกับความรู้สึกมีคุณค่าใน
ตนเองของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2539

ไพบูลย์ ช่างเรียน *สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพร่พิทยา 2516

ภิญโญ สาธร *หลักการบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2526

มาสินี ไพบูลย์ “การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายมหาวิทยาลัยขอนแก่น” วิทยานิพนธ์
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลครอบครัว

มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2538

รพีพรรณ สุวรรณโชติ *สังคมวิทยา* หาดใหญ่ โรงพิมพ์ไทรโยค 2530

วสพร นิชรรัตน์ “สัมพันธภาพระหว่างบิดากับบุตรสาววัยรุ่นตอนต้นที่มีผลต่อบุคลิกภาพด้านการปรับตัวทางสังคม” วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหกรรมศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536

วิทยา นาควัชระ *ตอบปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) 2544

วิทยา นาควัชระ “หน่วยที่ 7 การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู* หน้า 376 – 395 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2532

วันดี วรวิทยา “หน่วยที่ 1 – 7 พัฒนาการทางกายของวัยรุ่น” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม* หน้า 78 – 140 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2529

วัลลภ ตังคณานุกีร์ *เด็กที่ถูกกลืนในสังคมไทย* พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงใหม่) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535

ศรีธรรม ธนะภูมิ *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ชวนพิศ 2535

ศรีเรือน แก้วกังวาล *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่มที่ 2* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540

ศิริรงค์ ทับสายทอง *สุขภาพจิต* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533

ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล “ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2544

เสกสิทธิ์ อินทรพรหม “การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อสภาพแวดล้อมครอบครัวในอนาคตของเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำผิดและเยาวชนที่มีได้กระทำผิด” วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล 2533

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย *ครอบครัวสัมพันธ์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

วิบูลย์กิจการพิมพ์ 2524

สอวงศ์ มะลิกุล *คำถามจากลูก* นครปฐม โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวัง

สนามจันทร์ 2529

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม *จิตวิทยาวัยรุ่น* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล 2517

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม *จิตวิทยาวัยรุ่น* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร แพร่พิทยา 2520

สุพัตรา สุภาพ *ปัญหาสังคม* พระนคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2533

สุรพงษ์ อัมพันวงษ์ “พ่ออยากให้อะไรเด็กหรือเด็กอยากได้อะไรจากพ่อแม่” *เดลินิวส์*

(5 สิงหาคม 2535) หน้า 5

สุวัฒนา วิมลเศรษฐ์ “หน่วยที่ 4 บทบาทและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา*

จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน้า 4-4 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2545

โสพิน สุวรรณกุล “ศึกษามหาวิทยาลัยในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก” *วิทยานิพนธ์ปริญญา*

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

2535

อมรา ภิญา “ความรู้ เจตคติ และบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี” *วิทยานิพนธ์*

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

มหิดล 2533

อรทัย รัตนมณี “การศึกษามหาวิทยาลัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง” *วิทยานิพนธ์*

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย 2538

อุทัย หิรัญโต *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์

2526

อัจฉรา พุ่มมณีกร “บทบาทของบิดาที่เป็นนักธุรกิจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” *วิทยานิพนธ์ปริญญา*

- สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537
- อัยกานต์ กวีวัฒนา “ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของพ่อ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยเกริก 2539
- เอื้ออารี แจ่มผล “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญา
คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2538
- Allport, Gordon W. *Personality*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1973.
- Anderson, S.L.H. *Attitude of Oklahoma Jaycees toward the Father role*. Oklahoma state
University, 1982.
- Baldwin, A.L. *Theory of Child Development*. New York : John Wiley & Son, 1967.
- Baruch, G.K. and R.C. Barnett. Fathers's Participation in Family Work and Children's
Sex
Role Attitudes. *Child Development*. 57 : 1210 – 1223, 1986.
- Biddle, Bruce J. *Role Theory : Expectation Identities and Behaviors*. U.S.A. :
Academic
Press, 1979.
- Duvall, E.M. *Family Development*. 4th ed. Philadelphia: J.B. Lippincott Company; 1971:
143
- Eversoll D.A. *Two generation view of fathering*. *The Family Coordinator* 1979; 28: 503
– 7.
- Finn, Jeremy D. “Expectation and Educational Environment.” *Journal of Teacher
Education*
4. (3) (1962): 390.
- Horrocks, John E. “Behavior and Development.” in *The Psychology of Development*
Boston: Houghton Mifflin, 1951.

Hurlock Elizabeth B. *Development Psychology*. New York: Graw Hill Book Company, 1974.

Lamb ME. *The role of the father in child development*. New York: John Wiley & Son, 1981.

Levant RF, Slattery SC, Loiselle JE. "Fathers' involvement in housework and childcare with school-aged daughters. *Family Relations*. 1987; 36: 152 – 7

Lynn, D.B. *The Father: His role in child development*. California: Book cole Publishing, 1974.

Murray, Henry A. *Expectation in Personality*. New York: Science Edition, 1968.

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

1. **ชื่อ** รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม
สถานที่ทำงาน สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การแนะแนว)
 ค.ด. (จิตวิทยาการศึกษา)

ประสบการณ์หรือความชำนาญ มีความชำนาญเกี่ยวกับการเขียนตำราวิทยาพัฒนาการ ตำราจิตวิทยาสังคม ตำราเทคนิคการวิเคราะห์รายกรณีและการปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยเกริก สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร (ลาดกระบัง) มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. **ชื่อ** อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ จารุรัตน์จามร
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก
วุฒิการศึกษา Ph.D. (จิตวิทยา)

ประสบการณ์หรือความชำนาญ ให้คำปรึกษาเรื่องการวางแผนการสร้างเครื่องมือและสถิติ ในการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีต่าง ๆ

3. **ชื่อ** นายประเสริฐ สุภีรักษ์
สถานที่ทำงาน สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (การวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา)

ประสบการณ์หรือความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบวัดต่าง ๆ และประเมินพฤติกรรม เป็นวิทยากรบรรยายงานวิจัยทางการศึกษา และการวิเคราะห์ ข้อมูลให้กับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน .....

เนื่องด้วย นางสาวสุมาลา แก้วขำ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น”

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4-6 ที่มีบิดาเป็นข้าราชการตำรวจ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการ
เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับ
ความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร 0-2503-35373

โทรสาร 0-2503-3639

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประจำปีการศึกษา 2545 ซึ่งต้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาและใช้ในการช่วยเหลือและสนับสนุนตลอดจนส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นทั้งหญิงและชายต่อไป ฉะนั้น ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้ช่วยตอบแบบสอบถามนี้และขอได้โปรดตอบให้ครบทุกข้อตามความต้องการของท่านเพื่อจะได้้นำผลไปใช้ประโยชน์ดังกล่าว ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดจะถือเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะรวม ๆ เท่านั้น

แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่มีต่อบุตรวัยรุ่น

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของสังคมอย่างดียิ่ง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

สุมาลา แก้วขำ นักศึกษาปริญญาโท

สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ (การพัฒนาครอบครัวและสังคม)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความหรือตัวเลขในช่องว่างให้
สมบูรณ์

1. เพศ
  1. ชาย
  2. หญิง
2. อายุ
  1. น้อยกว่า 15 ปี
  2. 15 ปี
  3. 16 ปี
  4. 17 ปี
  5. 18 ปี
  6. มากกว่า 18 ปี
3. ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาท่านได้คะแนนเฉลี่ย
  1. น้อยกว่า 1.00
  2. 1.00 – 1.99
  3. 2.00 – 2.99
  4. 3.00 – 3.99
  5. 4.00
4. การศึกษาระดับสูงสุดของบิดา
  1. มัธยมศึกษาตอนต้น
  2. มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า
  3. ปวส. หรือเทียบเท่า
  4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
  5. สูงกว่าปริญญาตรี
5. บิดารับราชการตำรวจมียศ
  1. ชั้นประทวน
  2. ชั้นสัญญาบัตร
6. ท่านได้พบปะพูดคุยกับบิดาโดยเฉลี่ยประมาณวันละ
  1. น้อยกว่า 1 ชั่วโมง
  2. 1 – 2 ชั่วโมง
  3. 3 – 4 ชั่วโมง
  4. 5 – 6 ชั่วโมง
  5. 6 ชั่วโมง

ส่วนที่ 2 ทักษะเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อบิดา

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ทั้งในส่วนบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง และบทบาทของบิดาตามที่ท่านคาดหวัง

โดยที่	5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
	4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
	3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
	2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
	1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อความ	บทบาทของบิดา ที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของบิดา ที่ท่านคาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู										
1.1 การดูแลให้คำแนะนำบุตร รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ และได้ปริมาณที่เพียงพอต่อความ ต้องการของร่างกาย										
1.2 การส่งเสริมให้บุตรออกกำลังกายที่ เหมาะสม										
1.3 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษา ความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และ เครื่องใช้ส่วนตัว										
1.4 การให้คำปรึกษาบุตรเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่ วัยรุ่น										
1.5 การเอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรไม่สบาย เช่น จัดหายาให้รับประทานหรือพา ไปพบแพทย์										

ข้อความ	บทบาทของบิดา ที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของบิดา ที่ท่านคาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.7 การพาสมาชิกในครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น น้ำตก ชายทะเล สวนสาธารณะ หรือสวนสัตว์										
5.8 การรักษาสมรรถภาพของร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่างกับบุตรและครอบครัว										

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่มีต่อบุตรวัยเรียน

โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังให้บิดาปฏิบัติต่อท่านในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริงในด้านต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

1.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดู

.....

.....

.....

1.2 ด้านการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

1.3 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

.....
.....

1.4 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

.....
.....
.....

1.5 ด้านนันทนาการ

.....
.....
.....

2. ท่านมีความคาดหวังให้บิดาปฏิบัติต่อท่านในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

2.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดู

.....
.....
.....

2.2 ด้านการแก้ปัญหา

.....
.....
.....

2.3 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

.....
.....
.....

2.4 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม

.....
.....

2.5 ด้านนันทนาการ

.....
.....

3. บิดาของท่านทำอะไรที่ท่านประทับใจมากที่สุด

.....
.....
.....

4. ท่านคาดหวังให้บิดาปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมในการปฏิบัติต่อท่านในเรื่องใดบ้าง

.....
.....
.....

ภาคผนวก ง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำรวจนครจังหวัดนครสวรรค์

ข้อมูลทั่วไปของตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

ประวัติความเป็นมาของตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

เมื่อปีพุทธศักราช 2443 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งกองตำรวจหัวเมือง เรียกว่า "กองตำรวจมณฑลนครสวรรค์" มีนายพันประจำการ 2 นาย นายตำรวจประจำการ 14 นาย นายร้อยพนักงาน 2 นาย นายสิบประจำการ 138 นาย พลตำรวจ 526 นาย คนเรือกลไฟ 8 นาย รวม 704 นาย เมื่อปี พ.ศ.2532 มีพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2532 ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ แบ่งออกเป็น 2 เขต เรียกว่า ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ และตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ เขต 2 ต่อมาวันที่ 23 มกราคม 2537 ได้มีพระกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ พ.ศ.2536 ตามโครงสร้าง กรมตำรวจ พ.ศ.2536 ได้กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการของตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ มีตำแหน่ง เป็น "ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์"

สภาพโดยทั่วไป

ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ เป็นหน่วยงานได้บังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา เลขที่ 860/1 หมู่ที่ 9 ถนนสวรรค่วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 มีพื้นที่รับผิดชอบ 9,597 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1,155,305 คน เป็นชาย 571,865 คน เป็นหญิง 583,440 คน เฉลี่ยความหนาแน่นของประชากร 120 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดพิจิตร, กำแพงเพชร
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดลพบุรี, ชัยนาท, อุทัยธานี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดเพชรบูรณ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดตาก

จำนวนสถานีตำรวจในความรับผิดชอบของตำรวจภูธรนครสวรรค์

ตำรวจภูธรนครสวรรค์ มีสถานีตำรวจภูธรในความรับผิดชอบ จำนวน 22 สถานี
(ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546) ดังต่อไปนี้

1. **สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครสวรรค์**
ถนนสวรรค์วิถี อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
2. สถานีตำรวจภูธรอำเภอลาดยาว
166 หมู่ 5 ตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
3. สถานีตำรวจภูธรอำเภอบรรพตพิสัย
702 ม.2 ตำบลเจริญผล อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเก้าเลี้ยว
163 หมู่ 1 ตำบลเก้าเลี้ยว อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
5. สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกรกพระ
21 หมู่ 6 ตำบลโกรกพระ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
6. สถานีตำรวจภูธรอำเภอดาคลี
1 ถนนพหลโยธิน ตำบลดาคลี อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์
7. สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าตะโก
584 หมู่ 7 ตำบลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
8. สถานีตำรวจภูธรอำเภอไพศาลี
760 หมู่ 8 ตำบลไพศาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
9. สถานีตำรวจภูธรอำเภอดากฟ้า
หมู่ 1 ตำบลดากฟ้า อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
10. สถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมแสง
130 หมู่ 17 ตำบลเกษไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
11. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัว
245 หมู่ 3 ตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
12. สถานีตำรวจภูธรอำเภอพยุหะคีรี
113 หมู่ 3 ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

13. สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่वंงศ์
244 หมู่ 9 ตำบลแม่वंงศ์ อำเภอแม่वंงศ์ จังหวัดนครสวรรค์
14. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอชุมตาบง
200 หมู่ 5 ตำบลชุมตาบง กิ่งอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
15. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอแม่เปิน
224 หมู่ 14 ตำบลแม่เปิน กิ่งอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์
16. สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่เลย์
101/1 หมู่ 7 ตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่वंงศ์ จังหวัดนครสวรรค์
17. สถานีตำรวจภูธรตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว
93 หมู่ 3 ตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
18. สถานีตำรวจภูธรตำบลหนองกรด
19 หมู่ 1 ตำบลหนองกรด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
19. สถานีตำรวจภูธรตำบลจันเสน
340 หมู่ 1 ตำบลจันเสน อำเภอตากถ้ำ จังหวัดนครสวรรค์
20. สถานีตำรวจภูธรตำบลตะคร้อ
410 หมู่ 14 ตำบลตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
21. สถานีตำรวจภูธรตำบลปากน้ำโพ
2 ถนนมาตุลี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
22. สถานีตำรวจภูธรตำบลบางประมุง
86 หมู่ 2 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

จำนวนข้าราชการตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

จำนวนข้าราชการตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,875 นาย ประกอบด้วยข้าราชการชั้นสัญญาบัตร จำนวน 581 นาย ชั้นประทวน 4,294 นาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์
  - ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 66 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 149 นาย
  - รวม 215 นาย
2. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครสวรรค์
  - ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 91 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 611 นาย
  - รวม 702 นาย
3. สถานีตำรวจภูธรอำเภอลาดยาว
  - ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 32 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 258 นาย
  - รวม 290 นาย
4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอบรรพตพิสัย
  - ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 29 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 260 นาย
  - รวม 289 นาย
5. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเก้าเลี้ยว
  - ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 24 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 145 นาย
  - รวม 169 นาย

6. สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกรกพระ
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 21 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 196 นาย
  - รวม 217 นาย
7. สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากลี
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 38 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 303 นาย
  - รวม 341 นาย
8. สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าตะโก
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 23 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 237 นาย
  - รวม 260 นาย
9. สถานีตำรวจภูธรอำเภอไพศาลี
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 22 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 173 นาย
  - รวม 195 นาย
10. สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากฟ้า
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 24 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 172 นาย
  - รวม 196 นาย
11. สถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมแสง
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 36 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 282 นาย
  - รวม 318 นาย

12. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัว
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 29 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 199 นาย
  - รวม 228 นาย
13. สถานีตำรวจภูธรอำเภอพยุหะคีรี
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 23 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 229 นาย
  - รวม 252 นาย
14. สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่วงก์
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 19 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 172 นาย
  - รวม 191 นาย
15. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอชุมตาบง
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 16 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 121 นาย
  - รวม 137 นาย
16. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอแม่เปิน
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 17 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 118 นาย
  - รวม 135 นาย
17. สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่เลี้ยว
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 13 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 105 นาย
  - รวม 118 นาย

18. สถานีตำรวจภูธรตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 9 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 92 นาย
  - รวม 101 นาย
19. สถานีตำรวจภูธรตำบลหนองกรด
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 8 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 95 นาย
  - รวม 103 นาย
20. สถานีตำรวจภูธรตำบลจันเสน
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 13 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 101 นาย
  - รวม 114 นาย
21. สถานีตำรวจภูธรตำบลตะคร้อ
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 11 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 105 นาย
  - รวม 116 นาย
22. สถานีตำรวจภูธรตำบลปากน้ำโพ
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 14 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 108 นาย
  - รวม 122 นาย
23. สถานีตำรวจภูธรตำบลบางประมง
- ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 3 นาย
  - ชั้นประทวน จำนวน 63 นาย
  - รวม 66 นาย
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 4,875 นาย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุมาลา แก้วขำ
วัน เดือน ปีเกิด	27 มีนาคม 2496
สถานที่เกิด	อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	คศ.บ. (พัฒนาการครอบครัวและเด็ก) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. 2525 ศษ.บ (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2527
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ตำแหน่ง	อาจารย์ 3 ระดับ 8